

4.8.2011

Mitä eläkeverotuksessa on tapahtunut?

– Eläkkeensaajan verot ja ostovoima
2000-2011

Mikael Kirkko-Jaakkola

TIIVISTELMÄ

Selvityksessä tarkastellaan eläkkeensaajan verotuksen ja ostovoiman muutoksia 2000-luvulla. Näitä havainnollistetaan esimerkkilaskelmien avulla kuudella eläketulotasolla. Kahdella alimmalla tasolla kokonaiseläke muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä, neljällä korkeammalla eläketasolla pelkästä työeläkkeestä.

Pelkkää työeläkettä saavien eläkeläisten ostovoima on kasvanut 16,9–18,4 prosenttia vuodesta 2000 vuoteen 2011. Pienituloisempien eläkeläisten, jotka saavat työeläkkeensä lisäksi myös kansaneläkettä, ostovoima on kasvanut 13,2–15,5 prosenttia. Verokevennykset ovat tukeneet työeläkkeensaajien ostovoiman kasvua merkittävästi. Pelkkää työeläkettä saavien ostovoiman kasvusta yli 70 prosenttia on tullut tuloveron kevennyksistä, kun heidän tuloveroprosenttinsa ovat laskeneet 7,6–8,5 prosenttiyksikköä 2000-luvun aikana. Päättäneen vaalikauden aikana tuloverokevennysten merkitys korostui entisestään. Tuloverokevennysten osuus oli yli 90 prosenttia pelkkää työeläkettä saavien ja yli 60 prosenttia kansaneläkkeellä täydennettyä työeläkettä saavien ostovoiman kasvusta vuodesta 2007 vuoteen 2011.

Kahden viime vuoden aikana positiivinen ostovoimakehitys on kääntynyt laskuun vuoden 2009 poikkeuksellisen kovan ostovoiman nousun jälkeen. Vuonna 2011 ostovoima pienenee esimerkkitulotasoilla peräti 1,7–2,4 prosenttia. Kiihtyvä inflaatio syö ostovoimaa, kun indeksikorotukset seuraavat vasta viiveellä perässä. Myöskään eläkeverotuksessa ei ole enää tapahtunut ostovoimaa tukevaa keventymistä kahteen vuoteen.

Veronmaksajain Keskusliitto seuraa eläkeläisten veromuutosten vaikutuksia ostovoimakehitykseen, ja edellinen selvitys aiheesta julkaistiin kesällä 2010. Selvityksen on tehnyt ekonomisti Mikael Kirkko-Jaakkola.

SISÄLLYS

Tiivistelmä	1
1 Johdanto.....	2
1.1 Eläkkeensaajat.....	2
1.2 Eläkeläisten tulot ja toimeentulo	3
1.3 Eläkeläisille maksuunpannut verot	4
2 Eläkkeensaajan tuloveroperusteet	6
2.1 Eläketulo kunnallisverotuksessa	6
2.2 Eläketulo valtionverotuksessa.....	9
3 Eläkeverotuksen taso ja muutokset 2000-luvulla	12
3.1 Tuloveroprosentti.....	12
3.2 Eläketulon ja palkkatulon verotuksen eroja.....	13
3.3 Tuloveroprosenttien kehitys 2000-luvulla	15
4 Eläkkeensaajan ostovoiman kehitys 2000-luvulla	18
4.1 Bruttoeläkkeiden muutokset.....	18
4.2 Ostovoiman muutokset	19
4.3 Viime vaalikauden ostovoimakehitys	22
5 Lopuksi.....	24
Lähteitä.....	25

Liitteet:

Liite 1	Eläkkeensaajien tuloveroperusteita 2000-2011
Liite 2	Eläkkeensaajan ostovoima tulotasoin 2000-2011
Liite 3	Perheellisen eläkkeensaajan ostovoiman muutos 2008-2010

1 JOHDANTO

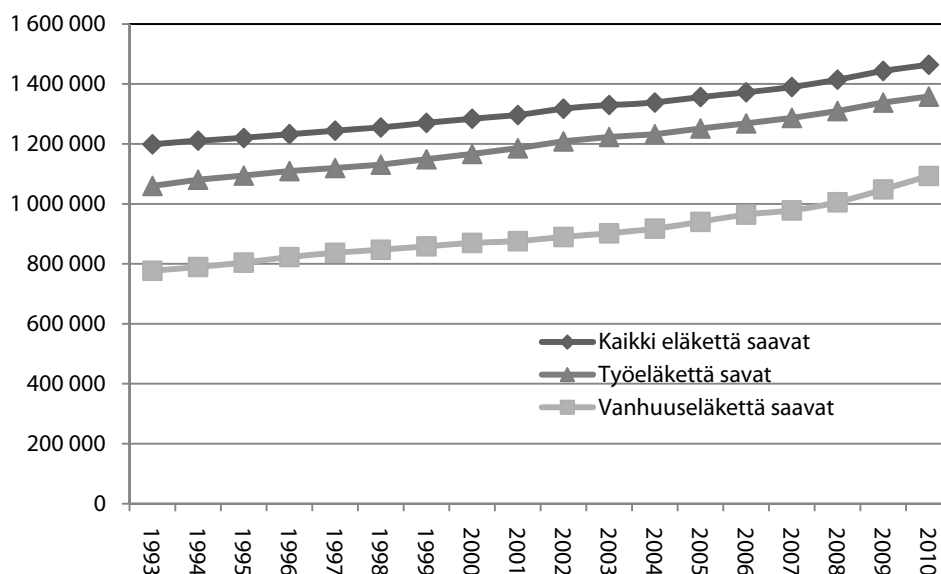
Eläkkeensaajien määrä on kasvussa, ja nyt jo noin joka neljännelle suomalaiselle maksetaan eläkettä. Tämän joukon toimeentulo ja ostovoiman kehitys ovatkin tärkeitä kysymyksiä, joihin veropolitiikalla on suuri vaikutus. Mittaluokkaa antaa se, että vuonna 2010 eläkkeitä maksettiin 23,2 miljardia euroa (Nyman & Kiviniemi, 2011).

Selvityksen johdantoluvussa luodaan lyhyt katsaus eläkkeensaajiin, heidän toimeentuloonsa ja heiltä kerättyihin veroihin. Tämän jälkeen käydään läpi eläkeverotukseen vaikuttavia veroperusteita ja niiden muutoksia vuosittuhanteen alkuun verrattuna. Kolmannessa luvussa tarkastellaan eläkkeen tuloverotusta kokonaisuutena ja veroprosentin muutoksia 2000-luvulla. Neljännessä luvussa keskitytään eläkkeensaajan ostovoiman kehitykseen esimerkkieläketasoilla. Lopuksi koetaan yhteen selvityksen sanomaa. Julkaisu on pääosin päivitys reilu vuosi sitten julkaistusta Eläkkeet, verot ja ostovoima –selvityksestä (Kirkko-Jaakkola, 2010).

1.1 Eläkkeensaajat

Eläkettä saavien joukko on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin noin 18 000 hengellä vuosittain. Heitä oli vuoden 2010 lopussa lähes 1,5 miljoonaa Eläketurvakeskuksen mukaan. Työeläkettä maksettiin tästä joukosta 1,36 miljoonalle hengelle. Suurin osa, noin 1,1 miljoonaa, eläkettä saavista oli vanhuuseläkkeellä.

KUVIO 1 Eläkettä saavat 1993-2010 kunkin vuoden lopussa (31.12.)

Lähde: ETK ja Kela 2010/2011

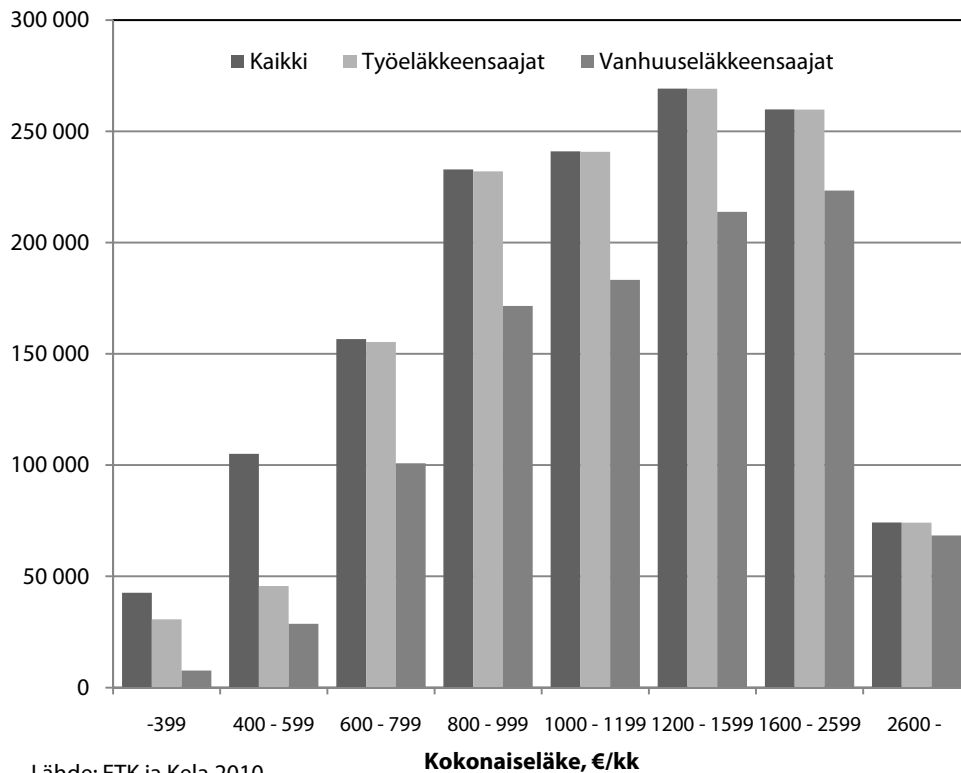
Kaikista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkettä saavista hieman yli puolet sai pelkkää työeläkettä. Kuusi prosenttia sai pelkästään kansaneläkettä ja 41 prosenttia sekä työ- että kansaneläkettä. Kansaneläkettä saavien osuus on laskenut viime vuodet.

1.2 Eläkeläisten tulot ja toimeentulo

Keskimääräinen kokonaiseläke vuoden 2010 lopussa oli Kelan mukaan 1 373 euroa kuukaudessa. Uusilla eläkeläisillä eläkkeet ovat keskimäärin tätä suurempia. Vuonna 2010 vanhuuseläkkeelle siirtyneiden keskimääräinen työeläke olikin jo 1 687 euroa kuukaudessa (Nyman & Kiviniemi, 2011).

Kuvioon 2 on havainnollistettu eläketulojakauma vuoden 2009 lopussa. Lähes 95 prosentilla eläkkeensaajista kuukausieläke oli tuolloin alle 2 600 euroa. Tilastokeskuksen tulonjakotilaston mukaan eläkeläiskotitalouksien tulot ovat kasvaneet väestöryhmistä yrittäjien jälkeen toiseksi eniten vuodesta 1990 vuoteen 2009. Tätä selittää työeläkkeiden ja omaisuustulojen suurempi tulo-osuus eläkkeelle siirtyneillä. Pienituloisuusaste eläkeläisten joukossa on kuitenkin kasvanut 2000-luvulla lukuun ottamatta taantumavuotta 2009. Pienituloisuus on lisääntynyt, koska monien eläkkeellä olevien tulot eivät ole nousseet yhtä paljoa kuin koko kansan mediaanitulo. Vuoden 2011 maaliskuusta voimaantulleella 687,74 euron takuueläkkeellä pyritäänkin parantamaan pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa.

KUVIO 2 Eläkkeensaajien lukumäärä eläketuloluokittain 31.12.2009

Eläkkeelle siirtyminen vaikuttaa kotitalouden toimeentuloon monella tapaa. Toimeentulon muutokset riippuvat esim. siitä siirrytäänkö eläkkeelle työstä vai työttömyydestä. Käytettävissä olevat tulot voivat siis laskea tai nousta. Rantala ja Suoniemi (2011) ovat tutkineet, miten vuonna 2003 eläkkeelle siirtyneiden toimeentulo muuttui eläköitymisen johdosta. Heidän mukaansa käytettävissä olevien tulojen mediaani kotitalouden kulutusyksikköä kohden ei juuri muutu aikaisempaan tulotasoon verrattuna. Eläkkeelle jääneiden toimeentulo on ehkä jopa hieman yllättäen mediaaniltaan niinkin korkea kuin 99 prosenttia ennen eläkkeelle jääntiä saadusta tuloista. Näissä tuloksissa myös pääomatulot sekä puolison tulot tasaavat eläkkeelle siirtymisestä johtuvaa toimeentulon muutosta.

Eläketulot muodostavat eläkeläisten bruttotuloista noin 90 prosenttia. Keskimääräisten bruttoeläkkeiden kasvu 90-luvulla ja 2000-luvun alkupuoliskolla on ollut pääasiassa seurausta indeksitarkistuksista. Myös eläkeläisryhmän rakenteen muutokset ovat vaikuttaneet kasvulukuihin. Eläketulot ja palkkatulot kasvoivat tällä ajanjaksolla suunnilleen saman verran. Eläkeverotuksen palkkaverotusta pienempien kevennysten vuoksi nettoeläkkeet nousivat kuitenkin nettopalkkoja vähemmän. (Laesvuori, 2006)

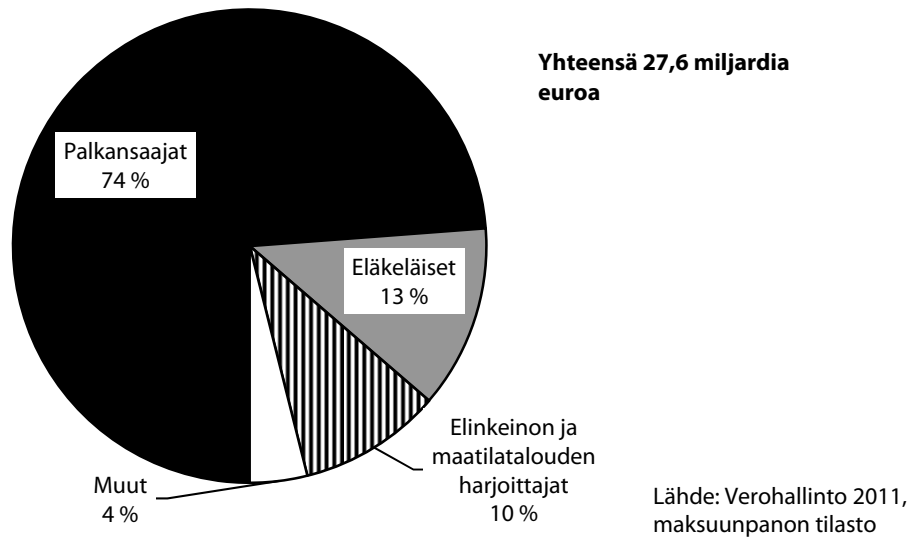
Keskituloisen eläkeläisen käytettävissä olevat tulot kulutusyksikköä kohden ovat Rantalan ja Suoniemen (2007) mukaan noin 70 prosenttia keskituloisen palkansaajan toimeentulosta. Tuloerot eläkeläisten keskuudessa ovat heidän mukaansa samaa luokkaa kuin palkansaajien keskuudessa. Vaikka vanhuuseläkeläisten köyhyysriski pahenee iän myötä, on köyhyys yleisempää sosiaaliturvan varassa elävillä työvoiman ulkopuolella olevilla kuin eläkeläisillä.

Eläkeläisten toimeentuloon vaikuttaa tulojen ohella varallisuus, ja erityisesti omalla asunnolla on tärkeä merkitys. Rantalan (2006) mukaan asuinvarallisuuden merkitys eläkeläisten toimeentuloon on kasvanut 90-luvulta, kun nyt eläkkeelle jääneet kotitaloudet ovat edeltäjiänsä vauraampia. Tilastokeskuksen Kotitalouksien varallisuus –tilaston mukaan eläkeläisten varallisuus kaksinkertaistui vuodesta 1988 vuoteen 2004, kasvu oli koko väestön varallisuuden muutosta suurempi.

1.3 Eläkeläisille maksuunpannut verot

Vuonna 2009 luonnollisille henkilöille kertyi maksettavaksi tuloveroja vajaa 28 miljardia euroa. Summaan sisältyvät kaikki ansiotuloista perittävät verot ja pakolliset palkansaajamaksut sekä pääomatulojen vero. Eläkeläisten osuus tästä verokertymästä oli noin 13 prosenttia. Eläkeläisten saamat veronalaiset tulot olivat taas noin 18 prosenttia kaikista luonnollisten henkilöiden saamista veronalaisista tuloista. 2000-luvun alussa nämä osuudet olivat jotakuinkin samaa luokkaa Verohallinnon (2002) maksuunpanotilaston luvuista laskettuna.

KUVIO 3 Luonnollisten henkilöiden maksamat tuloverot vuonna 2009 (ml. vakuutetun työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksut)

Eläkeläistulonsaajia oli vuonna 2009 Verohallinnon maksuunpanotilaston mukaan luokiteltuna noin 1,2 miljoonaa. Heistä 80 prosenttia maksoi tuloveroja. Kunnallisvero on eläkeläisten tuloveroista merkittävin, ja lähes kaikki tuloveroja maksavat eläkeläiset maksavat sitä. Kunnallisveron osuus eläkeläisiltä kerätyistä tuloveroista oli 73 prosenttia vuonna 2009. Vastaavasti valtion tuloveron osuus oli 17 prosenttia, ja sitä maksoi noin 360 000 eläkeläistä, mikä oli 250 000 henkeä vähemmän kuin kaksi vuotta aikaisemmin (Kurjenoja, 2009). Vuonna 2000 valtion tulovero muodosti 31 prosenttia eläkeläisten maksamista tuloveroista (Verohallinto, 2002).

TAULUKKO 1 Eläkeläisten maksamat tuloverot vuonna 2009 (ilman työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja), lähde: Verohallinto 2011, maksuunpanon tilasto

	Maksajien lukumäärä	Osuus kaikista veroa maksaneista	Verojen määrä, 1 000 euroa	Osuus maksetuista veroista
Kunnallisvero	937 014	96 %	2 517 076	73 %
Sairausvakuutusmaksu	935 160	96 %	179 978	5 %
Kirkollisvero	781 686	80 %	147 347	4 %
Valtion tulovero	361 555	37 %	568 590	17 %
Verot ja maksut yhteensä	973 462	100 %	3 438 736	100 %

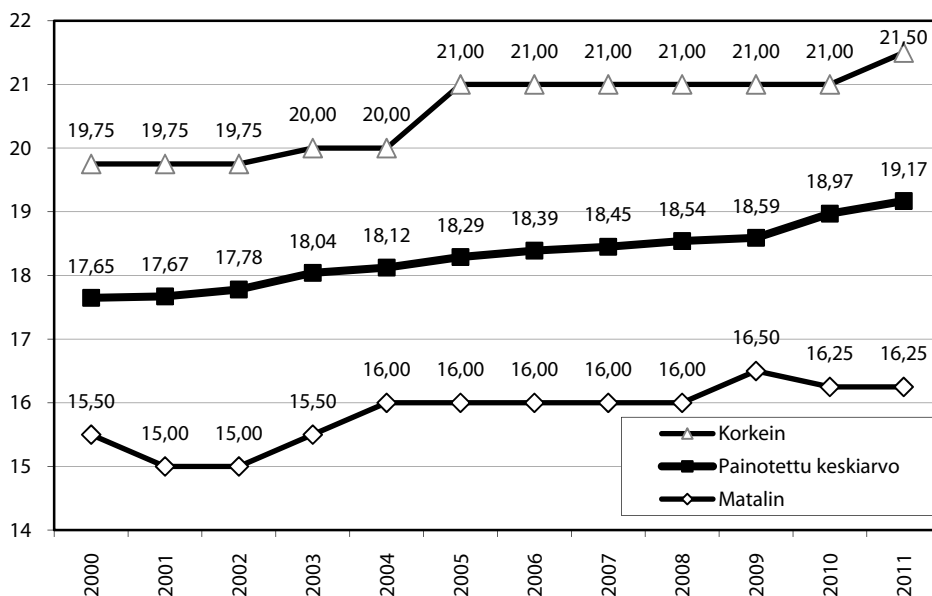
2 ELÄKKEENSAAJAN TULOVEROPERUSTEET

Eläketulo verotetaan ansiotulona, kuten palkka- ja yrittäjätulotkin. Eläketuloihin kohdistuu valtion tulovero, kunnallisvero, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu sekä kirkollisvero. Valtion tuloveroa maksetaan tuloveroasteikon mukaan valti-onverotuksessa verotettavasta tulosta. Kunnallisveroa, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua ja kirkollisveroa maksetaan sen sijaan kiinteiden prosenttien mukaan kunnallisverotuksessa verotettavan tulon perusteella. Toisin kuin työtu-loista, eläketuloista ei peritä työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksua eikä sairaus-vakuutuksen päivärahamaksua. Veronalaisesta tulosta tehtävät eläketulovähennykset vaikuttavat merkittävästi eläketulojen verotukseen, ja myös niiden johdos-ta eläketulojen verotus poikkeaa selvästi muiden ansiotulojen verotuksesta.

2.1 Eläketulo kunnallisverotuksessa

Kunnallisverotuksessa eläketulosta tehtävät vähennykset ja kunnallisveroprosentti määrittävät sen, kuinka paljon eläkeläinen maksaa veroa suoraan asuinkunnal-leen. Kunnallisverotuksen vähennykset vaikuttavat myös siihen, paljonko eläke-läinen maksaa sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua ja kirkollisveroa. Niitä pe-ritään tietyn prosentin mukaan kunnallisverotuksessa verotettavan tulon perus-teella. Keskimääräinen kirkollisveroprosentti on 1,34 vuonna 2011. Suunnilleen tällä tasolla se on ollut koko 2000-luvun ajan. Sairausvakuutuksen sairaanhoito-maksu on eläkeläisillä 1,36 prosenttia tänä vuonna.

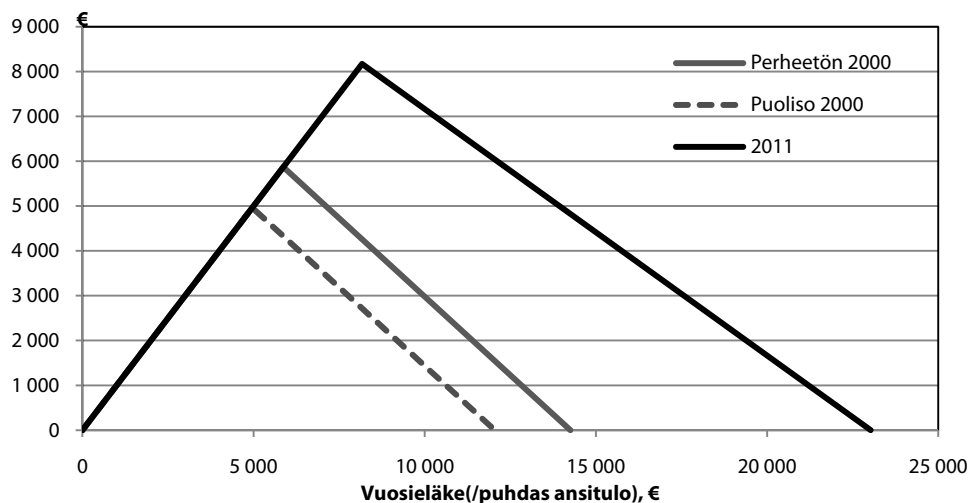
KUVIO 4 Kunnallisveroprosentit 2000-luvulla, lähde: Kuntaliitto

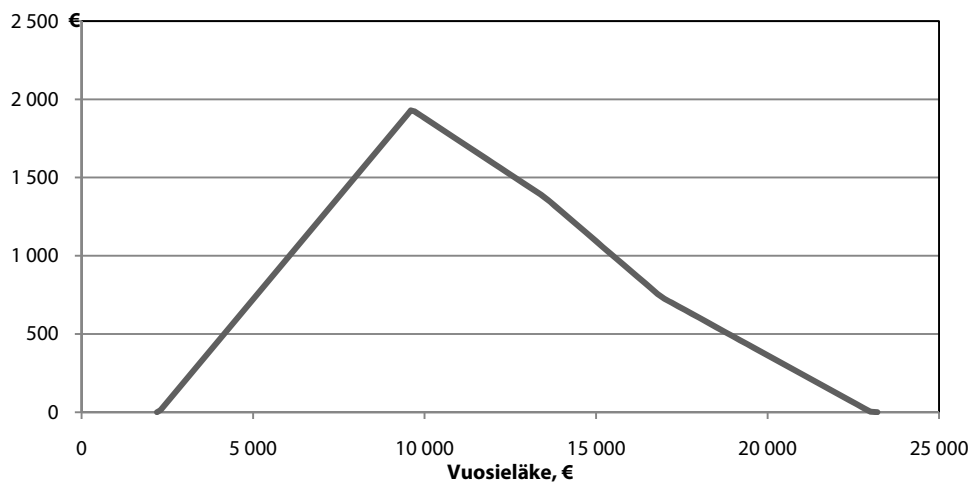
Kunnallisveroprosenttia, jonka kunnat itsenäisesti määräävät ilman lakisääteisiä rajoja, on nostettu viime vuosina monissa kunnissa useampaankin otteeseen. Vuonna 2011 verotettavilla tuloilla painotettu keskimääräinen kunnallisveroprosentti nousi 0,2 prosenttiyksikköä 19,17 prosenttiin. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on noussut jo 1,5 prosenttiyksikköä vuosituhanen taitteesta.

Eläkkeensaajien verotuksessa verottaja ottaa automaattisesti huomioon kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen, joka tehdään tulosta. Vähennyksen suuruus on sidottu täyteen yksin asuvan eläkeläisen kansaneläkkeeseen, minkä on tarkoitus turvata se, ettei pelkästä kansaneläkkeestä tai vastaavan suuruisesta muusta eläketulosta peritä kunnallisveroa lainkaan. Puolison kanssa asuvan eläketulovähennys laskettiin verovuoteen 2008 asti puolison täydestä kansaneläkkeestä, joka on pienempi kuin yksinasuvalla. Vuonna 2009 puolison eläketulovähennys nousi yksinasuvien tasolle, eikä perhesuhteella enää ole vaikutusta eläkeläisten verotukseen.

KUVIO 5 Kunnallisverotuksen eläketulovähennys vuosina 2000 ja 2011, nimellisinä

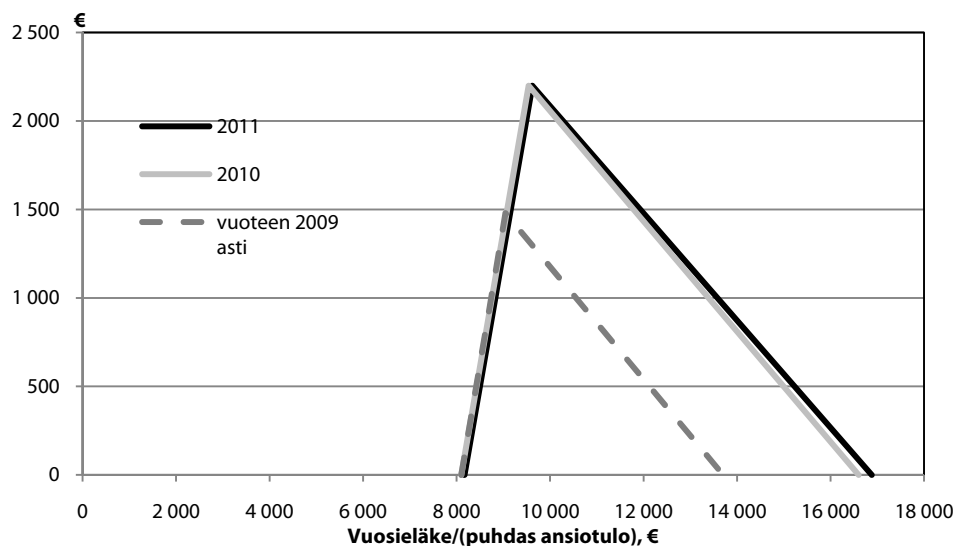
KUVIO 6 Kunnallisverotuksen eläketulovähennyksestä saatava verohyöty keskimääräisillä kunnallis- ja kirkollisveroprosenteilla laskettuna vuonna 2011

Eläketulovähennyksen suuruus on eläkkeensaajan eläketulon määrä 8 170 euron ansiotuloihin asti. Tämä on vähennyksen maksimimäärä vuonna 2011. Tulojen ylittäessä tuon summan vähennys pienenee pikku hiljaa ja poistuu täysin, kun puhtaat ansiotulot ovat noin 23 250 euroa vuodessa. Kuvioon 6 on havainnollistettu konkreettisesti eläketulovähennyksestä saatava verohyöty euroina. Mikäli vähennystä ei olisi, veroja täytyisi enimmillään maksaa lähes 2 000 euroa enemmän tietyillä tulotasoilla. Tämä johtuu osittain myös siitä, että perusvähennys kohdistuisi ilman eläketulovähennystä kaikkein pienimpiä eläketuloja saaville.

Kunnallisverotuksessa tulosta tehtävä perusvähennys alkaa hyödyttää eläketulonsaajia vuonna 2011 tuloalueella, jolla eläketulovähennys alkaa pienentyä, eli 8 170 euron vuosituloista eteenpäin. Tämä siksi, että vähennys tehdään verotuksessa viimeisenä, eli eläketulovähennyksen jälkeen. Perusvähennys oli vuodesta 1991 vuoteen 2009 samalla 1 480 euron tasolla. Vuonna 2010 perusvähennys nousi 2 200 euroon ja vuonna 2011 vielä 50 eurolla 2 250 euroon. Perusvähennys ulottuu nykyään eläkkeensaajilla 16 880 euron puhtaisiin ansiotuloihin asti.

KUVIO 7 Perusvähennys eläketulosta vuosina 2000-2011 nimellisinä

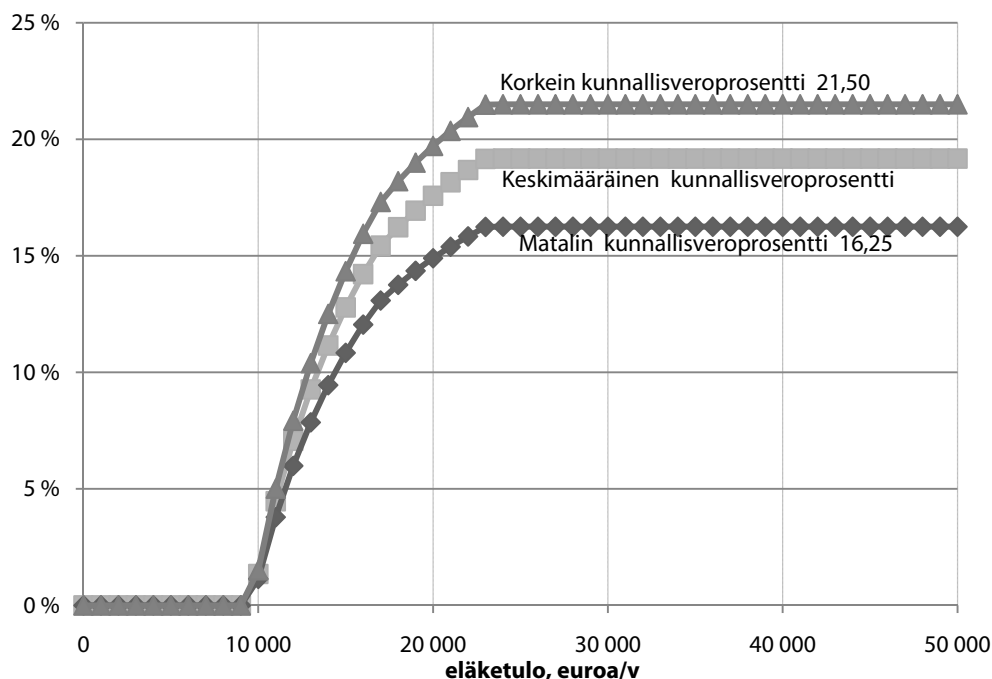
Vähennysten johdosta kunnallisverotus on progressiivista. Eläkeläisillä progressiivisuus saa aikaan automaattisesti tehtävät eläketulovähennys ja perusvähennys. Kuvioon 8 on havainnollistettu kunnallisveron progressiivisuus eläkkeensaajilla. Vähennysten johdosta 9 620 euron vuosi-eläkkeellä ei vielä synny verotettavaa tuloa kunnallisverotuksessa. Tulojen kasvaessa tästä vähennykset pienevät nopeasti, ja siten 10 000-23 000 euron tuloalueella kunnallisveron osuus tuloista nousee nopeasti, ja progressio on hyvin jyrkkä.

Kuviosta 8 nähdään myös millainen ero kunnallisverotuksessa muodostuu eri tulotasoilla korkeimman ja matalimman tällä hetkellä käytössä olevan kunnallisveroprosentin välillä. Suurimmillaan ero on sama kuin nimellisten kunnallisvero-

prosenttien ero, eli 5,25 prosenttiyksikköä. Alle 23 000 euron vuosieläkkeillä se on kuitenkin pienempi.

Eläkeläisellä on mahdollisuus saada verotuksessaan myös invalidivähennys, mikäli hänellä todettu pysyvä haitta-aste on 30–100 prosenttia. Invalidivähennys on maksimissaan invalidiprosentin mukainen määrä 440 eurosta.

KUVIO 8 Eläkkeensaajan kunnallisveron osuus tuloista eri tulotasoilla ja nimellisillä kunnallisveroprosenteilla vuonna 2011

2.2 Eläketulo valtionverotuksessa

Eläketuloon kohdistuu myös valtion progressiivinen ansiotulovero. Vuonna 2011 ansiotuloveroa kertyy maksettavaksi, kun valtionverotuksessa verotettava tulo on vähintään 15 600 euroa vuodessa. Valtion tuloveroasteikkoon on tehty muutoksia 2000-luvulla vuosittain (ks. Liite 1). Lopullisen veron määrää voi pienentää tästä vielä mm. mahdollinen invaliditeetti ja kotitalousvähennys, joka tehdään ensisijaisesti valtion tuloverosta.

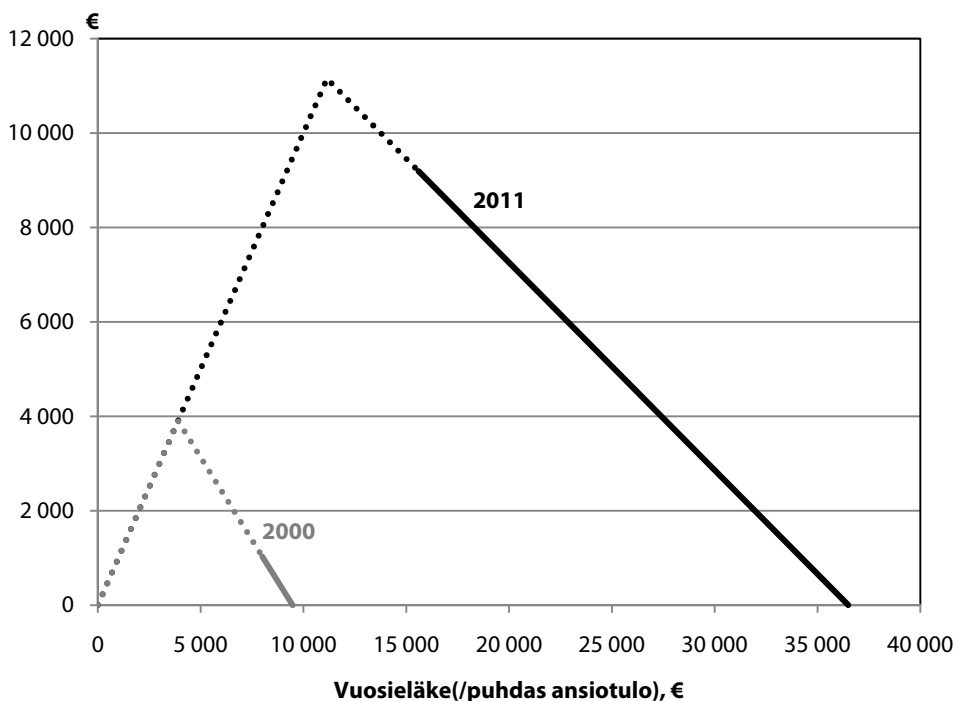
TAULUKKO 2 Valtion tuloveroasteikko vuonna 2011

Verotettava ansiotulo, €	Vero alarajan kohdalla, €	Vero alarajan ylittävästä tulon osasta, %
15 600 - 23 200	8	6,5
23 200 - 37 800	502	17,5
37 800 - 68 200	3 057	21,5
68 200 -	9 593	30,0

Eläkkeensaajan veroihin vaikuttaa tuloveroasteikon ohella valtionverotuksen eläketulovähennys. Se otetaan viran puolesta automaattisesti huomioon verotettavaa tuloa laskettaessa. Aikaisemmin tällä tulosta tehtävällä vähennyksellä pyrittiin turvaamaan se, ettei pelkästä kansaneläkkeestä joutunut maksamaan tuloveroja. Nykyään asteikon alin tuloraja on sen verran korkea, ettei kansaneläkkeestä tai pienistä työeläkkeistä maksettaisi valtionveroa muutenkaan. Vähennys onkin saanut uudenlaisen merkityksen, kun verovuodesta 2008 alkaen sillä on pyritty takaamaan se, ettei eläkkeensaajan tuloveroprosentti olisi korkeampi kuin 53 vuotta täyttäneen palkansaajan veroprosentti. Ilman tätä vähennystä palkansaajan veroprosentti muodostuisi pienemmäksi pelkistä työtuloista tehtävien ansiotulo- ja työtulovähennyksen johdosta. Vähennys on sidottu kansaneläkkeen täyteen määrään ja valtion tuloveroasteikon alarajaan.

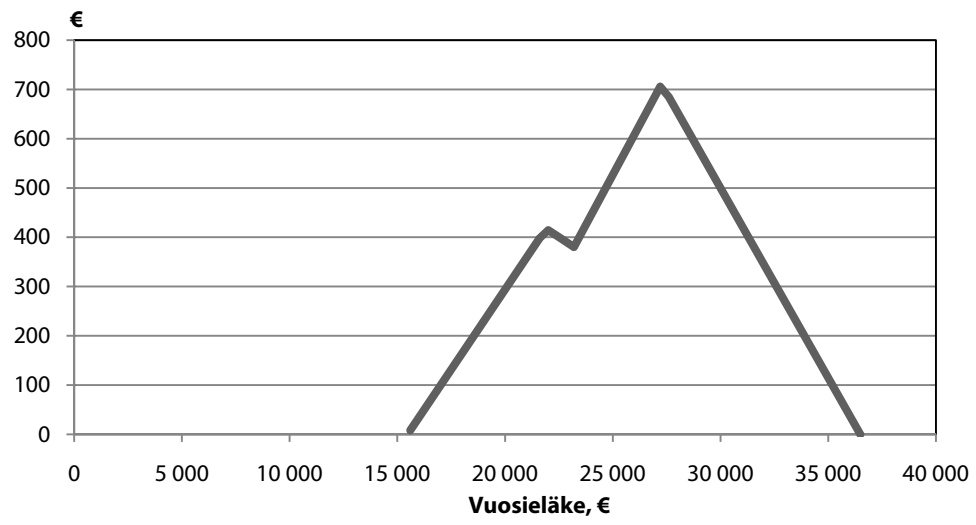
Valtionverotuksen eläketulovähennyksellä on merkitystä vasta valtion tuloveroasteikon alarajan suuruudesta eläketuloista eteenpäin. Vähennys lasketaan verotuksessa kuitenkin jo pienimmillä tuloilla, joilla vähennys on oikeastaan suurimmillaan. Tällöin sillä ei kuitenkaan ole vaikutusta veron määrään, koska ilman vähennystäkin valtion veroa ei tulisi maksettavaksi alle tuon 15 600 euron vuositulorajan. Vähennyksen ansiosta eläkkeestä maksetaan valtion tuloveroa vuonna 2011 vasta 21 984 euron vuosieläkkeestä lähtien, kun tulonsaajalla ei ole muita ansiotuloja.

KUVIO 9 Valtionverotuksen eläketulovähennys vuonna 2000 ja 2011 nimellisinä

Kuvioon 10 on havainnollistettu konkreettisemmin vähennyksestä saatava verohyöty euroissa. Korkeimmillaan se on noin 700 euroa vuodessa. Vähennys poistuu kokonaan noin 36 490 euron puhtailla ansiotuloilla.

KUVIO 10 Valtionverotuksen eläketulosta saatava verohyöty eri tulotasoilla vuonna 2011

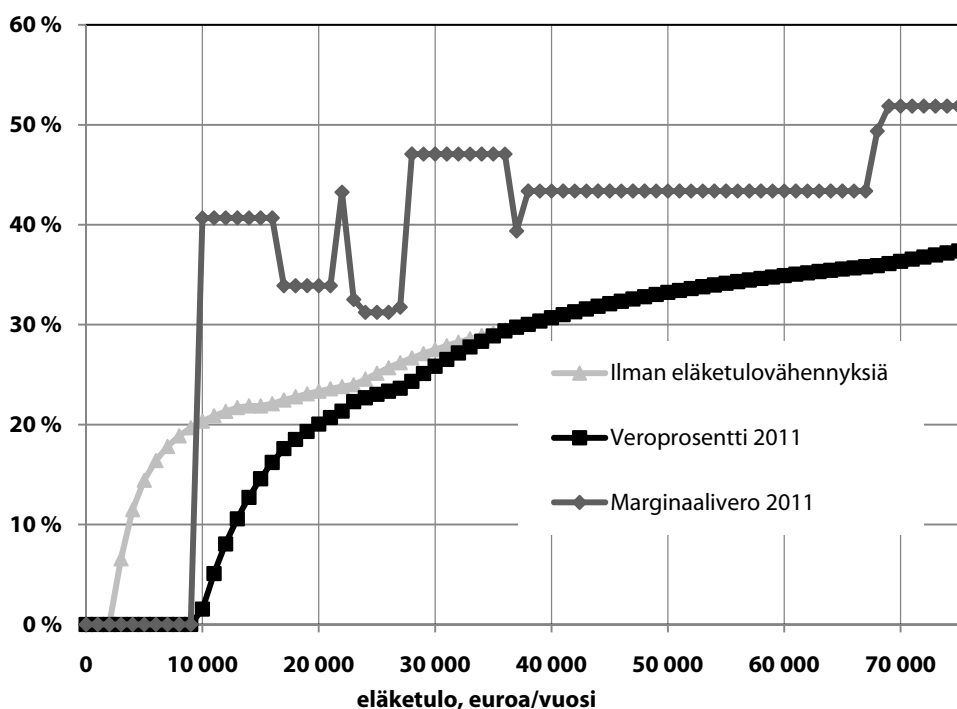

3 ELÄKEVEROTUKSEN TASO JA MUUTOKSET 2000-LUVULLA

3.1 Tuloveroprosentti

Käteen jäävään nettoeläkkeeseen vaikuttavat siis kunnallisvero, valtion tulovero, kirkollisvero ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu sekä verotuksessa tehtävät vähennykset. Kuviossa 11 havainnollistetaan eläkkeensaajan vuositulojen mukaan määräytyvää tuloveroprosenttia vuonna 2011 kaikki nämä huomioden keskimääräisillä kunnallis-(19,17%) ja kirkollisveroprosentilla(1,34%) laskettuna. Kuviosta nähdään myös millaiseksi veroprosentti muodostuisi ilman automaattisesti tehtäviä eläketulovähennyksiä. Vähennysten ansiosta eläkkeensaaja maksaa tuloveroja vasta, kun vuositulot ylittävät 9 620 euroa. Kuukausitasolla siis alle 800 euron eläkkeistä ei peritä veroja, kun muita vuosituloja ei ole. Tulojen kasvaessa tästä veroprosentti nousee jyrkästi marginaaliveroprosentin ollessa yli neljäkymmentä. Progression kireys tällä tulotasolla johtuu kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen ja perusvähennyksen pienenemisestä tulojen kasvaessa.

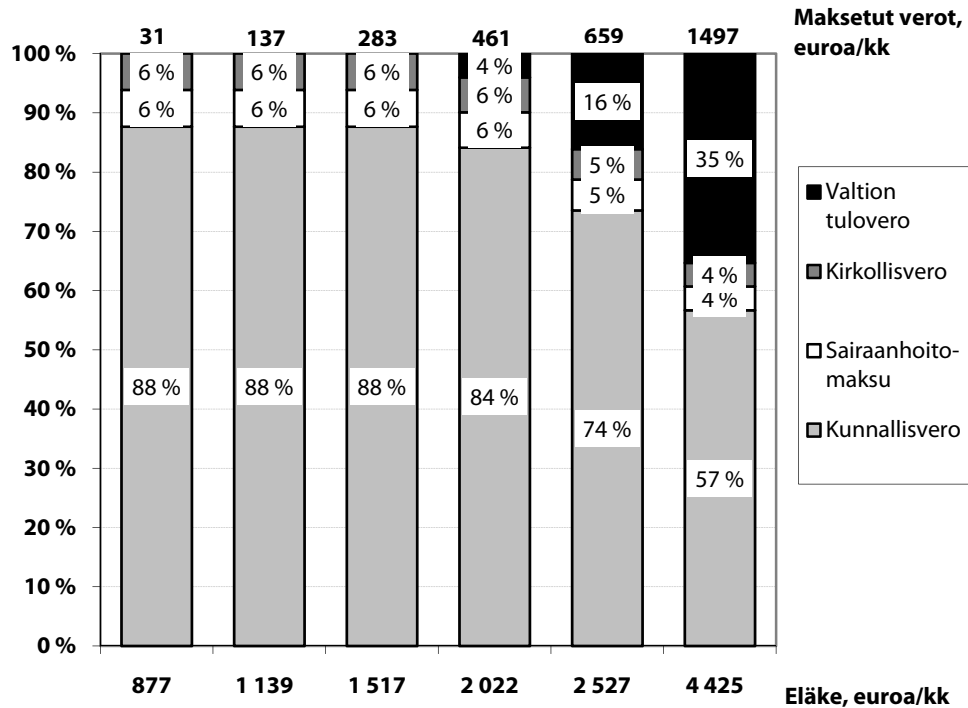
KUVIO 11 Eläkkeensaajan tuloveroprosentti ja marginaaliveroprosentti sekä veroprosentti ilman kunnallis- ja valtionverotuksen eläketulovähennyksiä vuonna 2011

Suurin osa eläkkeistä maksetuista veroista koostuu kunnallisverosta, kuten jo johdantoluvussa todettiin. Mitä suurempi eläke, sitä merkittävämmäksi valtion tuloveron osuus nousee (kuvio 12). Jotakuinkin keskimääräisen eläkkeen suuruudesta n. 1 500 euron kuukausieläkkeestä ei vielä mene valtion tuloveroa. Näin ollen

kunnallisverotuksen muutoksilla on suurempi vaikutus pieniin ja keskimääräisiin eläkkeisiin kuin valtionverotuksen muutoksilla tällä hetkellä. Valtion ansiotuloveroasteikolla pystytään sääntelemään sen sijaan paremmin suurempituloisten eläkkeensaajien verotusta.

KUVIO 12 Eläkkeensaajan tuloverotuksen rakenne kuudella tulotasolla vuonna 2011, prosentteina tuloveroista

3.2 Eläketulon ja palkkatulon verotuksen eroja

Eläke- ja palkkatulo verotetaan ansiotulona. Niiden verotuksessa syntyy kuitenkin eroa niihin kohdistuvista eri vähennyksistä ja sosiaalivakuutusmaksuista johtuen. Palkkatulosta maksetaan pakollisia työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja. Vuonna 2011 alle 53-vuotiaalla palkansaajalla ne ovat yhteensä 5,3 prosenttia ja 53 vuotta täyttäneellä 6,6 prosenttia palkkatulosta. Nämä veronluonteiset maksut ovat muussa palkkaverotuksessa vähennyskelpoisia, eikä niitä makseta eläketulosta. Palkan verotukseen kohdistuu myös vähennyskelpoinen sairausvakuutuksen päivärahamaksu, joka on 0,82 prosenttia vuonna 2011. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua sen sijaan maksetaan sekä palkka- että eläketulosta, tosin eläkeläisellä se on 1,36 prosenttia ja palkansaajalla 1,19 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta.

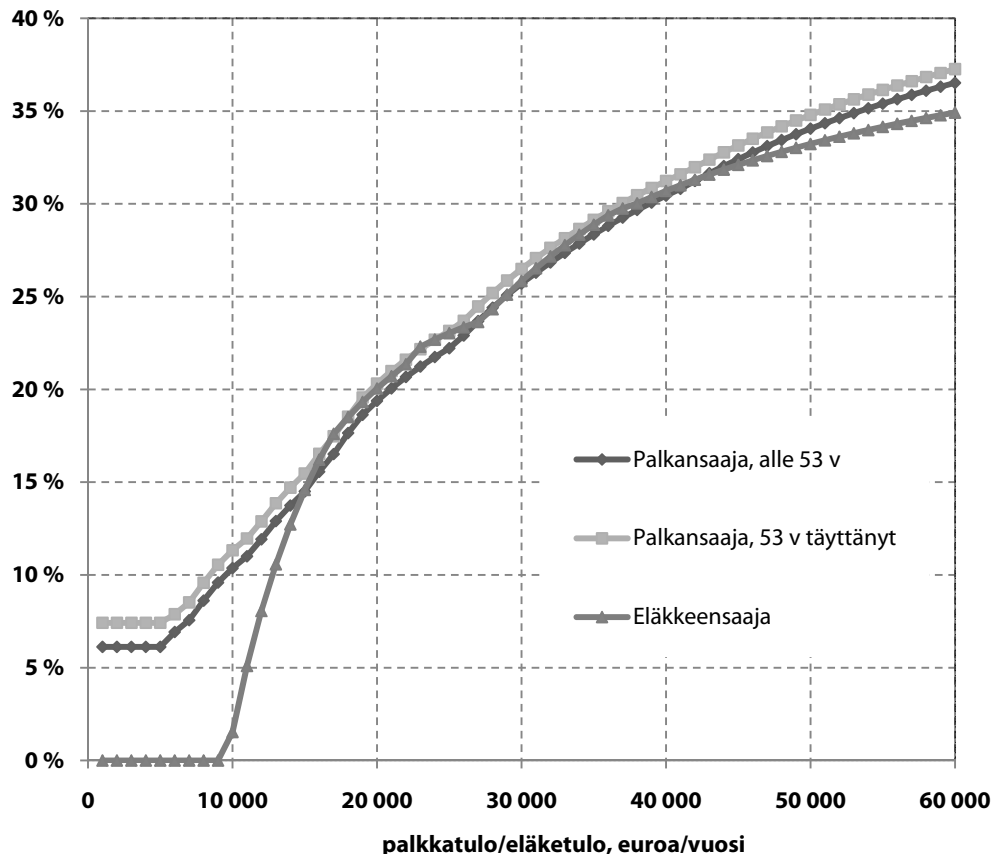
Palkkatulosta tehdään tulonhankkimisvähennys ennen kunnallisveron ja valtion tuloveron laskentaa. Lisäksi voidaan vähentää ammattijärjestön jäsenmaksu. Näitä, kuten muitakaan palkkatulonhankkimiskustannuksiin liittyviä vähennyksiä ei

saa eläketulosta. Vähennykset perustuvatkin tavoitteeseen veroja edeltävän nettotulon verotuksesta.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys ja valtionverotuksen työtulovähennys keventävät pieni- ja keskituloisen palkansaajan verotusta. Näillä vähennyksillä on pyritty tukemaan työnteon kannattavuutta ja pienentämään työttömyysloukkua. Eläkeläisillä on kunnallisverotuksessa ja valtionverotuksessa myös omat eläketulovähennykset. Ne keventävät pieni- ja keskituloisten eläkeläisten verotusta.

Tulotasosta riippuen samansuuruisen palkkatulon ja eläketulon verorasitus voi muodostua hyvinkin erisuuruiseksi eri veronluonteisista maksuista ja viran puolesta tehtävistä vähennyksistä johtuen. 14 000 euron vuosituloihin saakka eläkkeestä jää enemmän käteen kuin samansuuruisesta palkkatulosta. Eläketuloa verotetaan 15 000-26 000 ja 30 000-42 000 euron vuosituloilla sen sijaan hieman kiireämmin kuin alle 53-vuotiaan palkkatuloa. Suurimmilla tulotasolla, kun vähennykset pienevät, eläkkeen verotus on kevyempää kuin palkkatulon palkansaajan maksamien veronluonteisten vakuutusmaksujen takia. Verrattaessa eläketulon verotusta 53 vuotta täyttäneen palkansaajaan palkkatulon verotukseen, eläketulosta jää käteen vähintään yhtä paljon kuin samansuuruisesta palkasta (kuvio 13). 53 vuotta täyttäneeseen palkansaajaan kohdistuu kovempi verorasitus kuin alle 53-vuotiaaseen korkeammasta työeläkevakuutusmaksusta johtuen.

KUVIO 13 Eläketulon ja palkkatulon tuloveroaste tulojen mukaan 2011

Eläkeläisen verotus on selkeästi muuttunut vuodesta 2007, jolloin eläkkeensaajan verotus oli 14 000-31 000 euron vuosituloilla myös kireämpää kuin 53 vuotta täyttäneen palkansaajan. Puolison kanssa asuneilla eläkeläisillä verotuksen kireys palkansaajaan verrattuna entisestään korostui, koska kunnallisverotuksen eläketulovähennys määräytyi tuolloin vielä perhesuhteen mukaan.

3.3 Tuloveroprosenttien kehitys 2000-luvulla

Kuviossa 14 on esitetty yksin asuvan eläkkeensaajan tuloveroprosentin kehitys 2000-luvulla tarkastelluilla kuudella esimerkkitulotasolla. Eläkkeensaajien verotus oli ankarimmillaan ennen tarkasteluajanjaksoa vuonna 1994, kun ansiotuloverotusta oli kiristetty laman aikana. Seuraavina vuosina eläkeläisen verotaakka keveni ennen kaikkea sairausvakuutusmaksun kevenemisen ja kansaneläkevakuutusmaksun poistumisen ansiosta (Kurjenoja, 2009).

Kuvio havainnollistaa tilannetta, jossa vuonna 2000 työeläkkeet ovat esimerkkitalouksissa olleet 400, 800, 1 200, 1 600, 2 000 ja 3 500 euroa kuukaudessa. Kahta alinta työeläketasoa on tämän lisäksi täydennetty ensimmäisen kuntaryhmän kansaneläkkeellä¹. Työeläkettä on vuosittain nostettu TyEL -indeksin mukaan ja mahdollista kansaneläkeosaa KEL -indeksin ja tasokorotusten perusteella.

Kahdella alimmalla eläketasolla tuloverotus pysyi suunnilleen ennallaan vuodesta 2001 vuoteen 2007. Kevenyvä sairausvakuutusmaksu osittain kompensoi kiristävää kunnallisverotusta. Samaan aikaan valtionverotukseen tehdyt kevennykset sen sijaan laskivat pelkkää työeläkettä, eli neljää ylintä kuukausieläkettä saavien verotusta. Kevennykset painottuivat suurimmille eläketuloille, joista maksettiin eniten valtionveroa.

Vuosina 2008 ja 2009 eläkkeiden verotus keveni kautta linjan, toisilla tulotasolla tosin selvästi enemmän kuin toisilla. Tällöin eläkkeiden verotus pyrittiin saattamaan kireimmillään 53 vuotta täyttäneen palkansaajan verotuksen tasolle. Se merkitsi sitä, että eläkkeiden verotus keveni etenkin kahdella tarkastelun keskimäisistä tulotasosta, joilla eläkkeen verotus oli ollut selkeästi kireämpää kuin vastaavansuuruisen palkan.

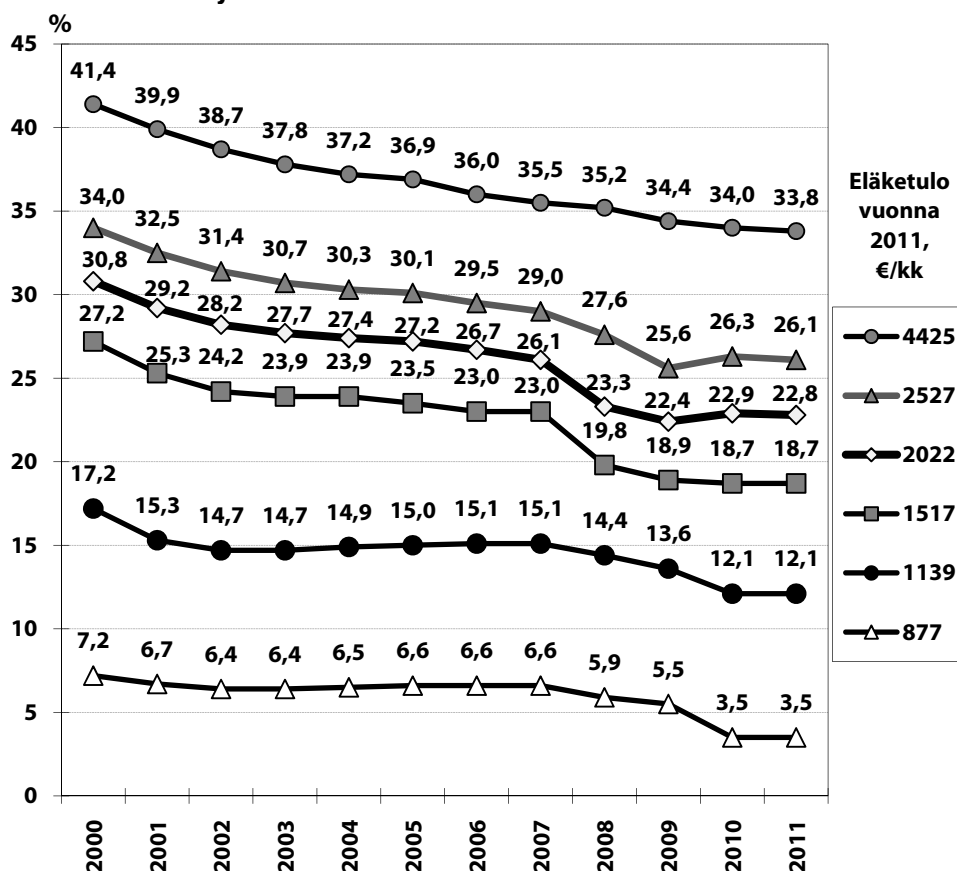
Vuonna 2010 veroprosentit menivät eri suuntiin eläketasosta riippuen. Kolmella alimmalla tulotasolla verotusta kevensivät pääasiassa perusvähennyksen korotus ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen muutos, mistä syystä keskimääräisen kunnallisveroprosentin ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun nousut eivät kiristäneet kokonaisuudessaan tuloverotusta. Kahdella seuraavalla, keskimääräistä eläkettä suuremmalla tulotasolla verotus sen sijaan kiristyi. Perusvähennyksen ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen muutokset eivät enää vaikuttaneet näillä tulotasolla. Sen sijaan kunnallisverotuksen kiristyminen ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun nousu kiristivät kokonaisverorasitusta enemmän

¹ Kuntaryhmäluokitus poistui vuonna 2008, jolloin toisessa kuntaryhmässä asuvien kansaneläke nousi ensimmäisen kuntaryhmän tasolle.

kuin mitä valtion tuloveroasteikkoon tehdyt muutokset lievensivät. Toiseksi ylimmällä tulotasolla (2 527 €/kk) valtionverotuksen eläketulovähennyksen pieneminen kiristi myös verotusta. Ylimmällä tulotasolla verotaakka sen sijaan kokonaisuudessaan keveni valtioverotuksen asteikkomuutosten ansiosta.

Vuonna 2011 verotus pysyi ennallaan kolmella alimmalla tulotasolla ja keveni hieman tätä korkeammilla tuloilla. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun aleneminen kompensoi keskimääräisen kunnallisveroprosentin nousun. Valtion tuloveroasteikon rajoihin tehdyt tarkistukset ylittivät pieniksi jääneet eläkeindeksien korotukset, mikä kevensi valtionveroa maksavien verotusta hieman.

KUVIO 14 Tuloverojen osuus veronalaisesta eläketulosta 2000-lvulla

Eläketuloja tarkistettu vuosittain eläkeindeksien ym. muutosten mukaisesti.

Koko 2000-luvun aikana esimerkkieläkkeensaajien verotus on keventynyt yhteensä 3,7–8,5 prosenttiyksikköä. Eniten veroprosentti on laskenut jotakuinkin keskimääräistä 1 517 euron kuukausieläkettä saavalla, peräti 8,5 prosenttiyksikköä. Vuoden 2000 verotuksella tämän suuruista eläkettä saavalle jäisi eläkkeestä käteen nykyään 129 euroa vähemmän kuukaudessa kuin nykyverotuksella. Keskituloisen palkansaajan tuloveroprosentti on vastaavasti keventynyt 2000-luvulla 4,9 prosenttiyksikköä (Punakallio, 2011).

TAULUKKO 3 Eläkkeensaajan verotuksen muutos vuodesta 2000 vuoteen 2011

eläke vuonna 2011 euroa/kk	veroaste 2011 %	veroaste 2000 %	Veroasteen muu- tos, prosenttiyk- sikköä	Verotuksen keven- nys(-), euroa/kk vuonna 2011
877	3,5 %	7,2 %	-3,7 %	-32
1 139	12,1 %	17,2 %	-5,1 %	-58
1 517	18,7 %	27,2 %	-8,5 %	-129
2 022	22,8 %	30,8 %	-8,0 %	-162
2 527	26,1 %	34,0 %	-7,9 %	-200
4 425	33,8 %	41,4 %	-7,6 %	-336

Huomionarvoista on myös se, että puolison kanssa asuvan eläkeläisen verotus oli vielä vuonna 2008 kireämpää kuin yksin asuvan kunnallisverotuksen eläketulovähennystä saavien tulotasolla. Vuodesta 2009 lähtien heidän veroprosenttinsa keveni yksin asuvan tasolle. Näin ollen heidän veroprosenttinsa on laskenut enemmän kuin tässä käsitellyissä esimerkkilaskelmissa. Tarkemmat luvut selviävät liitteestä 2 ja 3.

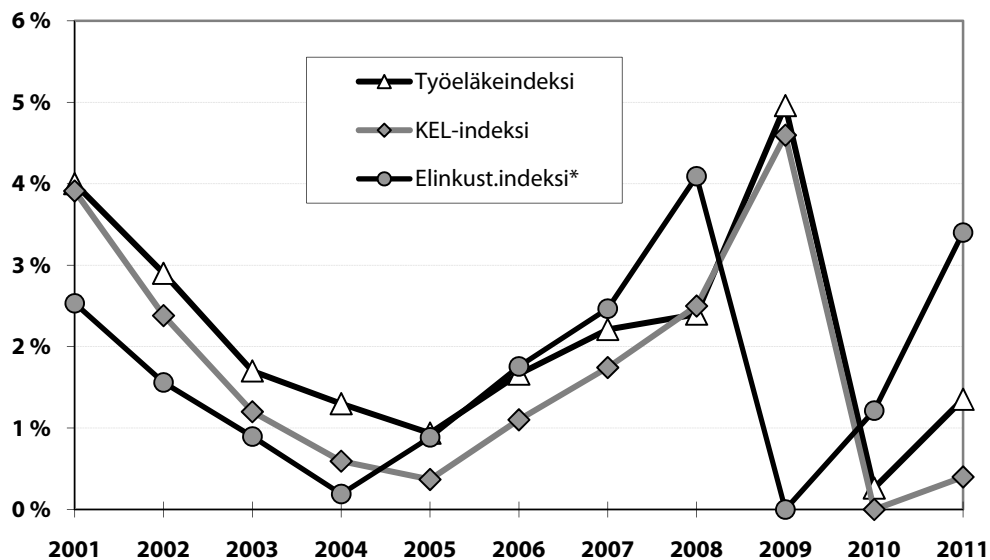
4 ELÄKKEENSAAJAN OSTOVOIMAN KEHITYS 2000-LUVULLA

Eläkkeensaajan ostovoiman kehitykseen vaikuttavat tuloveromuutosten lisäksi eläkkeiden indeksikorotukset ja elinkustannusten muutokset. Kun edellisessä luvussa tarkasteltiin eläkkeensaajan tuloverotusta ja siinä viime vuosien aikana tapahtuneita muutoksia, tässä luvussa tarkastelun kohteena ovat aluksi eläkkeiden ja elinkustannusten muutokset. Lopuksi summataan nämä tulokset yhteen ostovoimalaskelmiksi.

4.1 Bruttoeläkkeiden muutokset

Kuvio 15 havainnollistaa 2000-luvun eläkeindeksien ja hintatason muutoksia. Inflaatio on 2000-luvulla ollut keskimäärin 1,7 prosenttia, mikäli valtiovarainministeriön ennuste tämän vuoden 3,4 prosentin inflaatiosta² toteutuu. Tällöin elinkustannukset ovat vuonna 2011 noin 21 prosenttia korkeammat kuin vuonna 2000. Kansaneläkeindeksi on noussut suunnilleen samaa tahtia. Tämän lisäksi kansaneläkkeeseen on indeksikorotusten lisäksi tehty ostovoiman turvaavia tasokorotuksia vuosina 2001, 2005 ja 2008. Työeläkeindeksi on noussut keskimäärin hieman vajaa 2,2 % vuodessa, mikä tarkoittaa noin 26 prosentin nousua vuoteen 2000 verrattuna.

KUVIO 15 Työeläke- kansaneläke- ja elinkustannusindeksin vuosimuutokset 2001-2011, lähteet: ETK, Tilastokeskus, valtiovarainministeriö

*Elinkustannusindeksin vuosimuutos 2011 valtiovarainministeriön ennuste

² Valtiovarainministeriön Suhdanne katsaus 20.6.2011.

Edellisessä luvussa tarkastelluista kuudesta esimerkkitulotasosta (tarkemmin sivu 15) neljän ylimmän, eli pelkästä työeläkkeestä koostuvat, eläkkeet ovat siis nousseet bruttona tuon 26 prosenttia vuodesta 2000 vuoteen 2011. Kahden alimman kokonaiseläke on sen sijaan noussut noin 31 prosenttia kansaneläkkeen tasokorotusten ansiosta.

Eläkeindeksit seuraavat kuluttajahintojen muutoksia, ja niiden tarkoituksena on turvata eläkeläisten ostovoima. Indeksikorotukset korottavat eläkkeitä menneiden lukujen perusteella, ja täten ne seuraavat elinkustannusten ja ansiotason nousua jälkijättöisesti.

4.2 Ostovoiman muutokset

Työeläkettä saavien ostovoima on kasvanut 2000-luvulla, koska työeläkkeet ovat nousseet nopeammin kuin hintataso ja tuloverotus on keventynyt. Tarkastelluilla kuudella esimerkkitulotasolla ostovoima on yksin asuvan eläkkeensaajan osalta noussut vuodesta 2000 vuoteen 2011 13,2–18,4 prosenttia tämän vuoden 3,4 prosentin inflaatioennusteella. Matalimmalla, 877 euron kuukausieläketasolla, ostovoima on kasvanut vähiten ja korkeimmalla eläketasolla (4 425 €/kk) eniten.

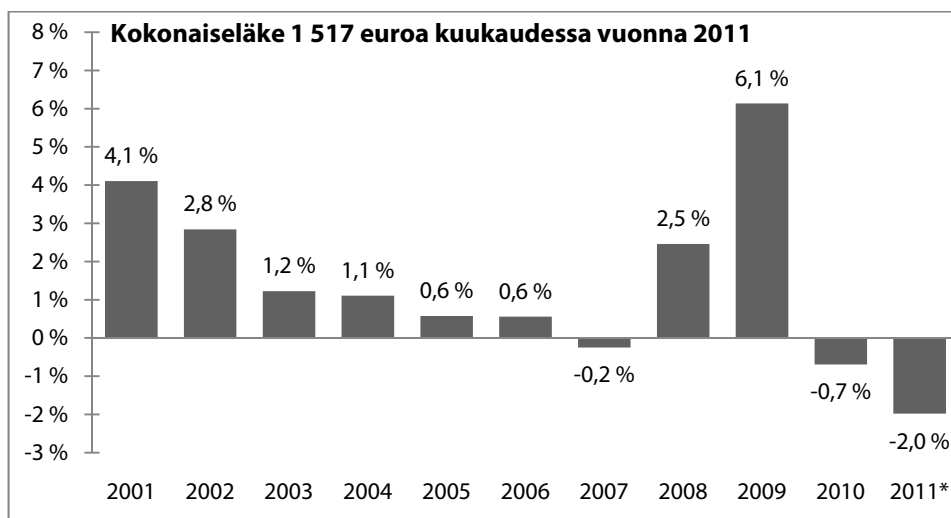
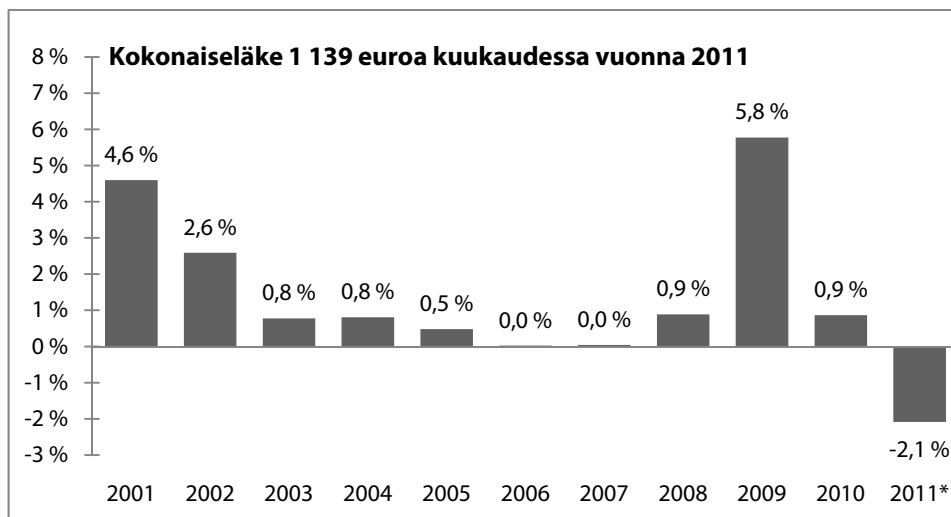
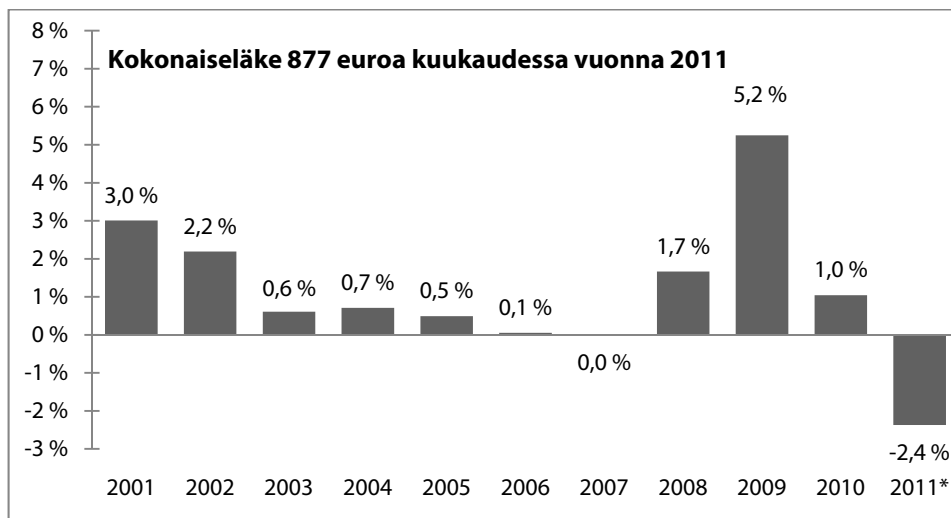
TAULUKKO 4 Eläkkeensaajan ostovoiman muutos 2000-2011

Eläke vuonna 2011, €/kk	Ostovoiman muutos, %	Verokevennyksen osuus ostovoiman kasvusta, %
877	13,2	32,9
1 139	15,5	43,2
1 517	17,0	71,9
2 022	16,9	71,7
2 527	17,3	72,5
4 425	18,4	73,8

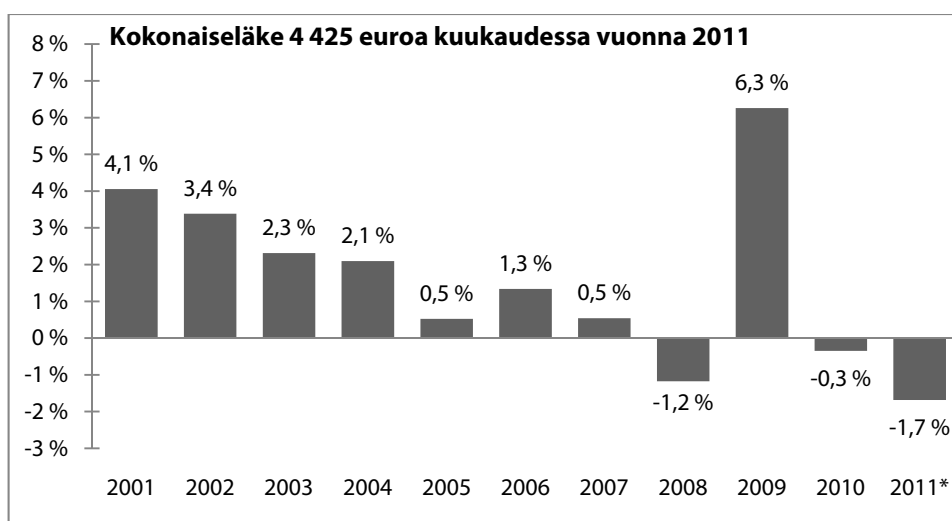
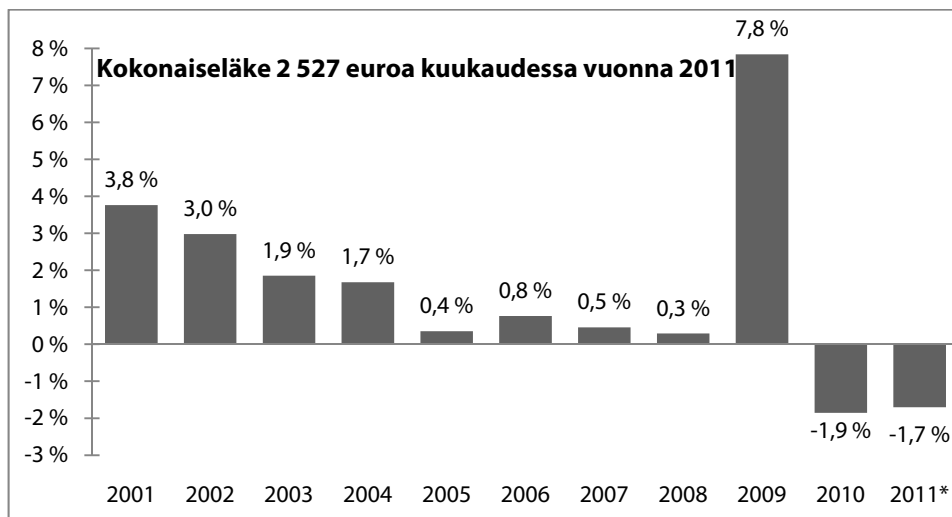
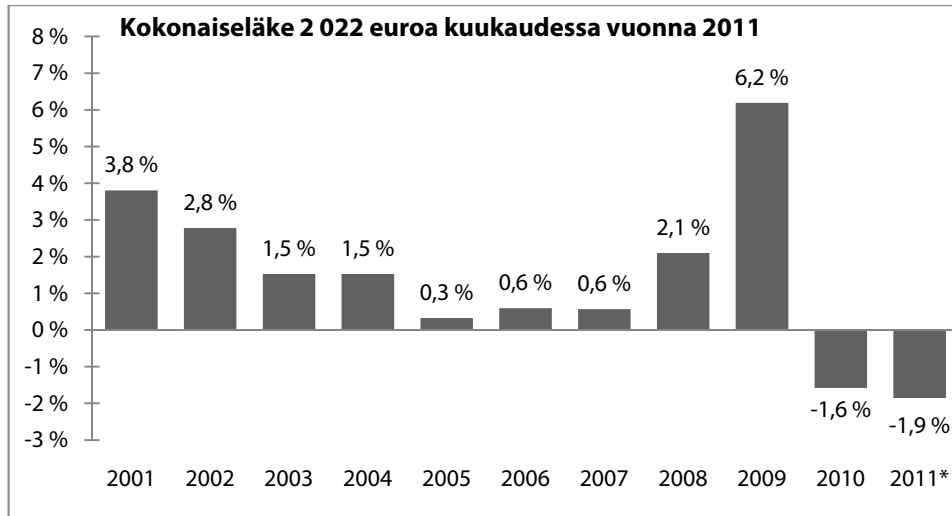
Eläkeverotuksen kevenemisellä on ollut merkittävä vaikutus ostovoiman kasvuun 2000-luvulla. Pelkkää työeläkettä saavien ostovoiman kasvusta lähes kolme neljäsosaa selittyy tuloverotuksen kevenemisellä (taulukko 4). Mikäli tuloverotus olisi vuoden 2000 tasolla, ei työeläkkeensaajan ostovoima olisi nykyään paljoakaan vuosituhanteen vaihdetta korkeampi. Esim. keskimääräistä eläkettä saavan ostovoima olisi kasvanut vain viisi prosenttia.

Kuvioissa 16–21 on esitetty eläkkeen ostovoiman kehitys viime vuosina eri tulotasoilla yksin asuvan eläkkeensaajan tapauksessa. Vuosien 2010 ja 2011 osalta yksin asuvan sekä parisuhteessa elävän eläkeläisen ostovoimalaskelmat ovat samat, sillä perhesuhde ei ole vaikuttanut vuodesta 2009 eteenpäin eläketulovähennyksiin. Näitä aiempia muutoksia perheellisen eläkkeensaajan ostovoiman osalta on tarkasteltu liitteissä 2 ja 3.

KUVIOT 16, 17 ja 18 Eläkkeensaajan ostovoiman muutos 2001-2011* (eläkkeitä tarkistettu vuosittain indeksien ja muiden muutosten mukaisesti)

KUVIOT 19, 20 ja 21 Eläkkeensaajan ostovoiman muutos 2001-2011* (eläkkei-tä tarkistettu vuosittain indeksien ja muiden muutosten mukaisesti)

Kuvioista erottuvat etenkin kolme viimeisintä vuotta. Vuonna 2009 eläkeläisten ostovoima kehittyi aiempia vuosia selvästi suotuisammin. Vuosina 2010 ja 2011 sen sijaan eläkeläisten ostovoima on pääasiassa kutistunut, mikä on poikkeuksellista 2000-luvun tarkasteluajanjaksolla. Vuonna 2010 ostovoima pieneni kahta alinta tulotasoa lukuun ottamatta. Tänä vuonna ostovoima laskee kaikilla tarkastelun tulotasosta ennustetusti vähintään 1,7 prosenttia, ja enimmillään jopa 2,4 prosenttia kaikkein pienimmällä tarkastelun eläketasolla.

Vuoden 2009 poikkeuksellisen kovaa ostovoiman nousua selittää olematon inflaatio kyseisenä vuonna ja suuret eläkkeiden indeksikorotukset vuoden 2008 poikkeuksellisen nopeasta inflaatiosta johtuen. Myös eläkkeiden verotuksen keveneminen lisäsi ostovoimaa. Tuolloinen olematon inflaatio vaikutti taasen myös siihen, että kansaneläkeindeksi pidettiin vuonna 2010 edellisvuoden tasolla ja työeläkeindeksi nousi ainoastaan 0,26 prosenttia. Kun inflaatio nousi 1,2 prosenttiin vuonna 2010, ostovoima leikkaantui ilman veroprosentin muutoksia. Kahdella alimmalla tulotasolla perusvähennyksen korotus ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen muutos pitivät ostovoimakehityksen kuitenkin positiivisena. Vuonna 2011 inflaation edelleen kiihtyessä ennustettuun 3,4 prosenttiin, sama logiikka toistuu. Noin 1,35 prosentin työeläkeindeksin ja 0,4 prosentin kansaneläkeindeksin korotukset laahaavat elinkustannusten nousun perässä eivätkä auta pitämään eläkkeiden reaaliarvoa tänä vuonna ennallaan. Elinkustannusten ja ansiotason nousua vastaavat korotukset tulevatkin jälkijunassa. Kuten edellisessä luvussa todettiin, tuloverotus pysyi jotakuinkin ennallaan vuonna 2011, eikä ostovoima leikkaannu lainkaan sitä kautta. Kuvioden perusteena olevat tarkemmat luvut, kuten myös pelkän kansaneläkkeen ostovoiman kehitys, löytyvät liitteestä 2.

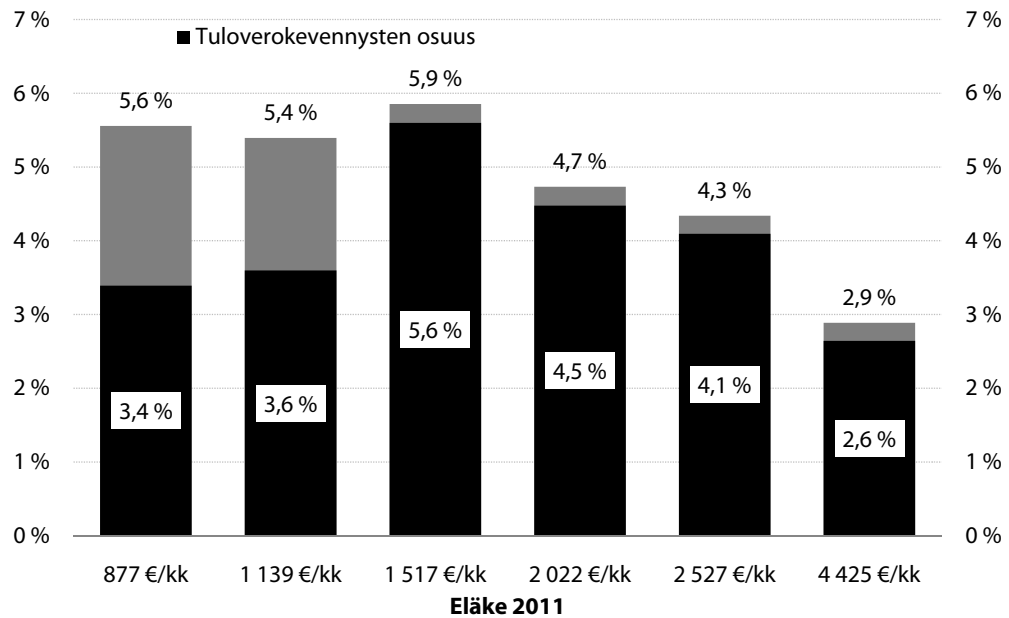
4.3 Viime vaalikauden ostovoimakehitys

Nyt päättyneen vaalikauden aikana tapahtuneet eläkeverokevennykset ja ostovoiman kehitys voidaan summeerata kuvion 22 avulla. Siinä on verrattu tämän vuoden tilannetta vuoden 2007 ostovoimaan yksinäisen eläkeläisen osalta. Tarkasteltu nettoeläkkeen ostovoima on noussut neljän vuoden aikana esimerkkieläketasoilla kokonaisuudessaan 2,9 – 5,9 prosenttia. Suurin osa ostovoiman kasvusta selittyy tuloverotuksen kevenemisellä. Se on nostanut ostovoimaa 2,6–5,6 prosenttia.

Suotuisammin ostovoima on kehittynyt pienillä ja keskimääräisellä työeläkkeen tasoilla. Verokevennysten osuus on kahdella matalimmalla eläketasolla ollut kuitenkin pienempi kuin korkeammilla. Keskimääräisen ja sitä suurempien eläkkeiden ostovoima on taasen noussut pääasiassa tuloverokevennysten avulla. Tuloverokevennysten osuus ostovoiman kasvusta onkin ollut yli 90 prosenttia keskimääräistä tai sitä suurempaa eläkettä saavilla. Kuukausieläkettä 1 517 euroa saavalla verokevennysten osuus ostovoiman kasvusta oli peräti 96 prosenttia, kun tuloveroprosentti laski vaalikauden aikana 4,3 prosenttiyksikköä tällä tulotasolla.

Indeksikorotusten vaikutus ostovoiman lisäämisessä on jäänyt vähäiseksi viime vuosien kiihtyvän inflaation oloissa, kuten edelläkin jo todettiin. Kansaneläkkeen taso on sen sijaan noussut nopeammin tasokorotuksesta johtuen, ja niinpä alimilla tulotasoilla reaalisen bruttoeläkkeen muutoksen merkitys on suurempi.

KUVIO 22 Eläkkeensaajan ostovoiman kehitys vaalikaudella 2007-2011 ja tuloverokevennysten vaikutus siihen

5 LOPUKSI

Ansiotuloverotus on keventynyt 2000-luvulla, ja siten myös eläketulosta jää nykyään suurempi osuus käytettäväksi kuin mitä vuosituhannen vaihteen tuloverolainsäädännöllä jäisi. Suurimmat kevennykset tulivat voimaan vuosina 2008 ja 2009.

Vuodesta 2008 lähtien eläkkeensaajan käteen jäävä tulo verojen jälkeen ei ole enää pienempi kuin vastaavansuuruisesta palkasta 53 vuotta täyttäneen henkilön tapauksessa. Toteutetut kevennykset helpottivat merkittävästi etenkin keskituloisten eläkeläisten verotaakkaa. Väliinputoajina he maksoivat selvästi samansuuruisista palkkaa saavaa enemmän veroja ja maksuja, toisin kuin pieni- ja suurituloiset eläkkeensaajat.

Vuodesta 2009 eteenpäin perhesuhteella ei ole enää ollut vaikutusta eläkkeensaajan veroprosenttiin, sillä puolisonsa kanssa asuvalla on nykyään samat eläketulovähennykset kuin yksin asuvalla. Eläkeverotuksessa toteutetut muutokset kuten myös yleiset ansiotuloverokevennykset ovat tukeneet eläkeläisten ostovoiman kasvua 2000-luvulla.

Eläkkeensaajan ostovoima kääntyi kuitenkin laskuun vuosina 2010 ja 2011, kun kiihtyvä inflaatio syö pieniksi jääneet indeksikorotukset. Pelkkää työeläkettä saavan eläkeläisen koko 2000-luvun ostovoiman noususta yli 70 prosenttia selittyykin nyt tuloveroprosentin alenemisella. Loppuosa ostovoiman kasvusta on tullut työeläkeindeksin noususta.

Työeläkettä saavien määrä kasvaa koko ajan samalla, kun lievemmin verotettujen tai kokonaan verotta jäävien kansaneläkettä saavien määrä ja osuus kaikista eläkeläisistä vähenee. Työeläkkeiden verotus onkin edelleen ajankohtainen ja merkittävä kysymys, eikä sitä voi jättää verokeskustelun ulkopuolelle.

LÄHTEITÄ

Eläketurvakeskus ja Kansaneläkelaitos (2010). Tilasto Suomen eläkkeensaajista 2009.

Kirkko-Jaakkola, M. (2010). Eläkkeet, verot ja ostovoima. Esimerkkilaskelmia eläketulon verotuksesta ja nettoeläkkeen ostovoimasta 2000-luvulla. Verotietoa 58 . Veronmaksajain Keskusliitto.

Kurjenoja, J. (2009). Eläkkeensaajan verotus ja ostovoima 2000-luvulla. Verotietoa 55 . Veronmaksajain Keskusliitto.

Laesvuori, A. (2006). Eläkeläisten brutto- ja nettotulot. Teoksessa Uusitalo, H.(toim.): Eläkkeet ja eläkeläisten toimeentulo. Kehitys vuosina 1990-2005. Eläketurvakeskuksen raportteja 2006:2 .

Nyman, H. & Kiviniemi, M. (2011). Katsaus eläketurvaan vuonna 2010. Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 4:2011.

Punakallio, M. (2011). Mitä tuloverotuksessa on tapahtunut? Palkansaajan verot ja ostovoima 1990-luvun laman jälkeen. Verotietoa 61 . Veronmaksajain Keskusliitto.

Rantala, J. (2006). Eläkeläiskotitalouksien toimeentulo. Teoksessa Uusitalo, H.(toim.): Eläkkeet ja eläkeläisten toimeentulo. Kehitys vuosina 1990-2005. Eläketurvakeskuksen raportteja 2006:2 .

Rantala, J. & Suoniemi, I. (2007). Eläkeläisten toimeentulo tulonjaon kokonaisuudessa. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 2007:2 .

Rantala, J. & Suoniemi, I. (2011). Toimeentulon muuttuminen eläkkeelle siirryttäessä - ekvivalenttitulosuhteen tarkastelua. Yhteiskuntapolitiikka -lehti 1/2011 .

Tilastokeskus (2011): Tulonjakotilasto 2009. Suomen virallinen tilasto.

Tilastokeskus (2007): Kotitalouksien varallisuus 1988-2004. Suomen virallinen tilasto.

Valtiovarainministeriö (2011): Suhdannekatso 20.6.2011.

Verohallinto (2011). Verotilasto 2010. Verovuosi 2009.

Verohallinto (2002). Verotilasto vuodelta 2000.

ELÄKKEENSAAJIEN TULOVEROPERUSTEITA 2000-2011

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kansaneläke, pohjaosa, euroa/kk*	15,5											
Kansaneläke, lisäosa 1. kr, yksin. euroa/kk**	446,5	464,0	488	493,5	496,4	505,2	515,9	524,9	558,5	584,1	584,1	586,5
Kansaneläke, lisäosa 1. kr, puol. euroa/kk***	391,5	406,8	429	434,2	436,7	445,4	455,3	463,3	495,4	518,1	518,1	520,2
Kunnallisver. eläketulovähennys, täysi määrä, yksin.	5 870	6 273	6 540	6 640	6 690	6 810	6 950	7 150	7 710	8 130	8 130	8 170
Kunnallisver. eläketulovähennys, täysi määrä, puol.	4 962	5 332	5 580	5 660	5 710	5 830	5 960	6 140	6 670	8 130	8 130	8 170
Kunnallisver. eläketulovähennys, alenema	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	62 %	56 %	55 %
Valtionver. eläketulovähennys, täysi määrä	3 902	1 463	1 500	1 550	1 530	1 430	1 460	1 590	11 060	12 490	11 300	11 150
Valtionver. eläketulovähennys, alenema	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	53 %	46 %	46 %	44 %
Valtionver. invalidivähennys, täysi määrä	111	111	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115
Kunnallisverotuksen perusvähennys, enimmäismäärä	1 480	1 480	1 480	1 480	1 480	1 480	1 480	1 480	1 480	1 480	2 200	2 250
alenema enimmäismäärän ylittävistä tuloista	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %
Keskimääräinen kunnallisveroprosentti	17,65	17,67	17,78	18,04	18,12	18,29	18,39	18,45	18,55	18,59	18,97	19,17
Sairausvakuutusmaksu	3,2 %	2,7 %	1,9 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %						
korotetun maksun tuloaja												
maksun korotus tuloajan ylittävistä tuloista												
Sairausvakuutusmaksu 2006-												
sairaanhoitomaksu, eläkkeen- ja etuudensaajat							1,50 %	1,45 %	1,41 %	1,45 %	1,64 %	1,36 %
Keskimääräinen kirkollisveroäyrin hinta	1,3 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %	1,33 %	1,33 %	1,33 %	1,33 %	1,32 %	1,33 %	1,34 %

* Vuodesta 1997 alkaen leikattu kansaneläke.

** Vuodesta 1997 alkaen eläkevähenteisen kansaneläkkeen täysi määrä 1. kuntaryhmässä; 2008 kuntaryhmät poistuivat Sisältää 2001, 2005, 2006 ja 2008 tasokorotukset.

*** Vuodesta 1997 alkaen eläkevähenteisen kansaneläkkeen täysi määrä 1. kuntaryhmässä; 2008 kuntaryhmät poistuivat Sisältää 2001, 2005, 2006 ja 2008 tasokorotukset.

VERONMAKSAJAT

VALTION TULOVEROASTEIKOT 2000-2011

2000:	vero rajalla, alaraja, € € vero- prosentti			2004:	vero rajalla, alaraja, € € vero- prosentti			2008:	vero rajalla, alaraja, € € vero- prosentti		
	8 005,7	8,4	5,0 %		0	0	0,0 %		0	0	0,0 %
	10 696,8	143,0	15,0 %		11 700	8	11,0 %		12 600	8	8,5 %
	13 623,2	581,9	19,0 %		14 500	316	15,0 %		20 800	705	19,0 %
	19 005,2	1 604,5	25,0 %		20 200	1 171	21,0 %		34 000	3 213	23,5 %
	29 937,5	4 337,6	31,0 %		31 500	3 544	27,0 %		62 000	9 793	31,5 %
	52 979,2	11 480,5	37,5 %		55 800	10 105	34,0 %				
2001:	vero rajalla, alaraja, € € vero- prosentti			2005:	vero rajalla, alaraja, € € vero- prosentti			2009:	vero rajalla, alaraja, € € vero- prosentti		
	0,0	0,0	0,0 %		0	0	0,0 %		0	0	0,0 %
	11 100,4	8,4	14,0 %		12 000	8	10,5 %		13 100	8	7,0 %
	14 296,0	455,8	18,0 %		15 400	365	15,0 %		21 700	610	18,0 %
	19 678,0	1 424,6	24,0 %		20 500	1 130	20,5 %		35 300	3 058	22,0 %
	30 946,6	4 129,0	30,0 %		32 100	3 508	26,5 %		64 500	9 482	30,5 %
	54 661,1	11 243,4	37,0 %		56 900	10 080	33,5 %				
2002:	vero rajalla, alaraja, € € vero- prosentti			2006:	vero rajalla, alaraja, € € vero- prosentti			2010:	vero rajalla, alaraja, € € vero- prosentti		
	0	0	0,0 %		0	0	0,0 %		0	0	0,0 %
	11 500	8	13,0 %		12 200	8	9,0 %		15 200	8	6,5 %
	14 300	372	17,0 %		17 000	440	14,0 %		22 600	489	17,5 %
	19 700	1 290	23,0 %		20 000	860	19,5 %		36 800	2 974	21,5 %
	30 900	3 866	29,0 %		32 800	3 356	25,0 %		66 400	9 338	30,0 %
	54 700	10 768	36,0 %		58 200	9 706	32,5 %				
2003:	vero rajalla, alaraja, € € vero- prosentti			2007:	vero rajalla, alaraja, € € vero- prosentti			2011:	vero rajalla, alaraja, € € vero- prosentti		
	0	0	0,0 %		0	0	0,0 %		0	0	0,0 %
	11 600	8	12,0 %		12 400	8	9,0 %		15 600	8	6,5 %
	14 400	344	16,0 %		20 400	728	19,5 %		23 200	502	17,5 %
	20 000	1 240	22,0 %		33 400	3 263	24,0 %		37 800	3 057	21,5 %
	31 200	3 704	28,0 %		60 800	9 839	32,0 %		68 200	9 593	30,0 %
	55 200	10 424	35,0 %								

VERONMAKSAJAT

ELÄKKEENSAAJAN OSTOVOIMA TULOTASOITTAIN 2000-2011*

Taulukko 1. Kokonaiseläke 877 euroa kuukaudessa vuonna 2011

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettävissä oleva tulo €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2011* hinnoin
2000	8 016	7,2 %	7 439			3,4 %		8 973
2001	8 421	6,7 %	7 857	418	5,6 %	2,5 %	3,0 %	9 243
2002	8 711	6,4 %	8 154	297	3,8 %	1,6 %	2,2 %	9 445
2003	8 843	6,4 %	8 277	123	1,5 %	0,9 %	0,6 %	9 503
2004	8 932	6,5 %	8 352	75	0,9 %	0,2 %	0,7 %	9 570
2005	9 066	6,6 %	8 467	116	1,4 %	0,9 %	0,5 %	9 618
2006	9 230	6,6 %	8 621	153	1,8 %	1,8 %	0,1 %	9 623
2007	9 457	6,6 %	8 833	212	2,5 %	2,5 %	0,0 %	9 623
2008	9 934	5,9 %	9 348	515	5,8 %	4,1 %	1,7 %	9 783
2009	10 411	5,5 %	9 839	491	5,2 %	0,0 %	5,2 %	10 297
2010	10 427	3,5 %	10 062	223	2,3 %	1,2 %	1,0 %	10 404
2011*	10 526	3,5 %	10 157	95	0,9 %	3,4 %	-2,4 %	10 157

Taulukko 2. Kokonaiseläke 1 139 euroa kuukaudessa vuonna 2011

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettävissä oleva tulo €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2011* hinnoin
2000	10 416	17,2 %	8 624			3,4 %		10 403
2001	10 920	15,3 %	9 249	625	7,2 %	2,5 %	4,6 %	10 881
2002	11 298	14,7 %	9 637	388	4,2 %	1,6 %	2,6 %	11 163
2003	11 488	14,7 %	9 799	162	1,7 %	0,9 %	0,8 %	11 250
2004	11 629	14,9 %	9 897	98	1,0 %	0,2 %	0,8 %	11 341
2005	11 803	15,0 %	10 032	136	1,4 %	0,9 %	0,5 %	11 395
2006	12 027	15,1 %	10 211	179	1,8 %	1,8 %	0,0 %	11 398
2007	12 329	15,1 %	10 467	256	2,5 %	2,5 %	0,0 %	11 402
2008	12 841	14,4 %	10 992	525	5,0 %	4,1 %	0,9 %	11 504
2009	13 472	13,7 %	11 627	635	5,8 %	0,0 %	5,8 %	12 168
2010	13 504	12,1 %	11 870	243	2,1 %	1,2 %	0,9 %	12 273
2011*	13 672	12,1 %	12 017	148	1,2 %	3,4 %	-2,1 %	12 017

Taulukko 3. Kokonaiseläke 1 517 euroa kuukaudessa vuonna 2011

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettävissä oleva tulo €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2011* hinnoin
2000	14 400	27,2 %	10 483			3,4 %		12 645
2001	14 980	25,3 %	11 190	707	6,7 %	2,5 %	4,1 %	13 164
2002	15 418	24,2 %	11 687	497	4,4 %	1,6 %	2,8 %	13 538
2003	15 685	23,9 %	11 936	249	2,1 %	0,9 %	1,2 %	13 704
2004	15 889	23,9 %	12 091	155	1,3 %	0,2 %	1,1 %	13 855
2005	16 037	23,5 %	12 269	177	1,5 %	0,9 %	0,6 %	13 935
2006	16 304	23,0 %	12 554	285	2,3 %	1,8 %	0,6 %	14 013
2007	16 664	23,0 %	12 831	278	2,2 %	2,5 %	-0,2 %	13 978
2008	17 064	19,8 %	13 685	854	6,7 %	4,1 %	2,5 %	14 322
2009	17 910	18,9 %	14 525	840	6,1 %	0,0 %	6,1 %	15 201
2010	17 957	18,7 %	14 599	74	0,5 %	1,2 %	-0,7 %	15 095
2011*	18 200	18,7 %	14 796	197	1,4 %	3,4 %	-2,0 %	14 796

Taulukko 4. Kokonaiseläke 2 022 euroa kuukaudessa vuonna 2011

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettävissä oleva tulo €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2011* hinnoin
2000	19 200	30,8 %	13 286			3,4 %		16 026
2001	19 973	29,2 %	14 141	854	6,4 %	2,5 %	3,8 %	16 636
2002	20 558	28,2 %	14 761	620	4,4 %	1,6 %	2,8 %	17 098
2003	20 913	27,7 %	15 120	360	2,4 %	0,9 %	1,5 %	17 359
2004	21 185	27,4 %	15 380	260	1,7 %	0,2 %	1,5 %	17 624
2005	21 383	27,2 %	15 567	187	1,2 %	0,9 %	0,3 %	17 682
2006	21 738	26,7 %	15 934	367	2,4 %	1,8 %	0,6 %	17 786
2007	22 219	26,1 %	16 420	486	3,0 %	2,5 %	0,6 %	17 887
2008	22 752	23,3 %	17 451	1 031	6,3 %	4,1 %	2,1 %	18 263
2009	23 880	22,4 %	18 531	1 080	6,2 %	0,0 %	6,2 %	19 393
2010	23 943	22,9 %	18 460	-71	-0,4 %	1,2 %	-1,6 %	19 087
2011*	24 266	22,8 %	18 734	274	1,5 %	3,4 %	-1,9 %	18 734

Taulukko 5. Kokonaiseläke 2 527 euroa kuukaudessa vuonna 2011

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettävissä oleva tulo €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2011* hinnoin
2000	24 000	34,0 %	15 840			3,4 %		19 107
2001	24 966	32,5 %	16 852	1 012	6,4 %	2,5 %	3,8 %	19 826
2002	25 692	31,4 %	17 625	772	4,6 %	1,6 %	3,0 %	20 416
2003	26 136	30,7 %	18 112	488	2,8 %	0,9 %	1,9 %	20 794
2004	26 472	30,3 %	18 451	339	1,9 %	0,2 %	1,7 %	21 143
2005	26 724	30,1 %	18 680	229	1,2 %	0,9 %	0,4 %	21 218
2006	27 168	29,5 %	19 153	473	2,5 %	1,8 %	0,8 %	21 380
2007	27 768	29,0 %	19 715	562	2,9 %	2,5 %	0,5 %	21 477
2008	28 428	27,6 %	20 582	867	4,4 %	4,1 %	0,3 %	21 540
2009	29 832	25,6 %	22 195	1 613	7,8 %	0,0 %	7,8 %	23 228
2010	29 916	26,3 %	22 048	-147	-0,7 %	1,2 %	-1,9 %	22 798
2011*	30 324	26,1 %	22 409	361	1,6 %	3,4 %	-1,7 %	22 409

Taulukko 6. Kokonaiseläke 4 425 euroa kuukaudessa vuonna 2011

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettävissä oleva tulo €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2011* hinnoin
2000	42 000	41,4 %	24 612			3,4 %		29 687
2001	43 691	39,9 %	26 258	1 646	6,7 %	2,5 %	4,1 %	30 891
2002	44 976	38,7 %	27 570	1 312	5,0 %	1,6 %	3,4 %	31 937
2003	45 756	37,8 %	28 460	890	3,2 %	0,9 %	2,3 %	32 675
2004	46 356	37,2 %	29 112	651	2,3 %	0,2 %	2,1 %	33 359
2005	46 788	36,9 %	29 523	412	1,4 %	0,9 %	0,5 %	33 534
2006	47 568	36,0 %	30 444	920	3,1 %	1,8 %	1,3 %	33 982
2007	48 624	35,5 %	31 362	919	3,0 %	2,5 %	0,5 %	34 165
2008	49 788	35,2 %	32 263	900	2,9 %	4,1 %	-1,2 %	33 764
2009	52 260	34,4 %	34 283	2 020	6,3 %	0,0 %	6,3 %	35 878
2010	52 392	34,0 %	34 579	296	0,9 %	1,2 %	-0,3 %	35 754
2011*	53 100	33,8 %	35 152	573	1,7 %	3,4 %	-1,7 %	35 152

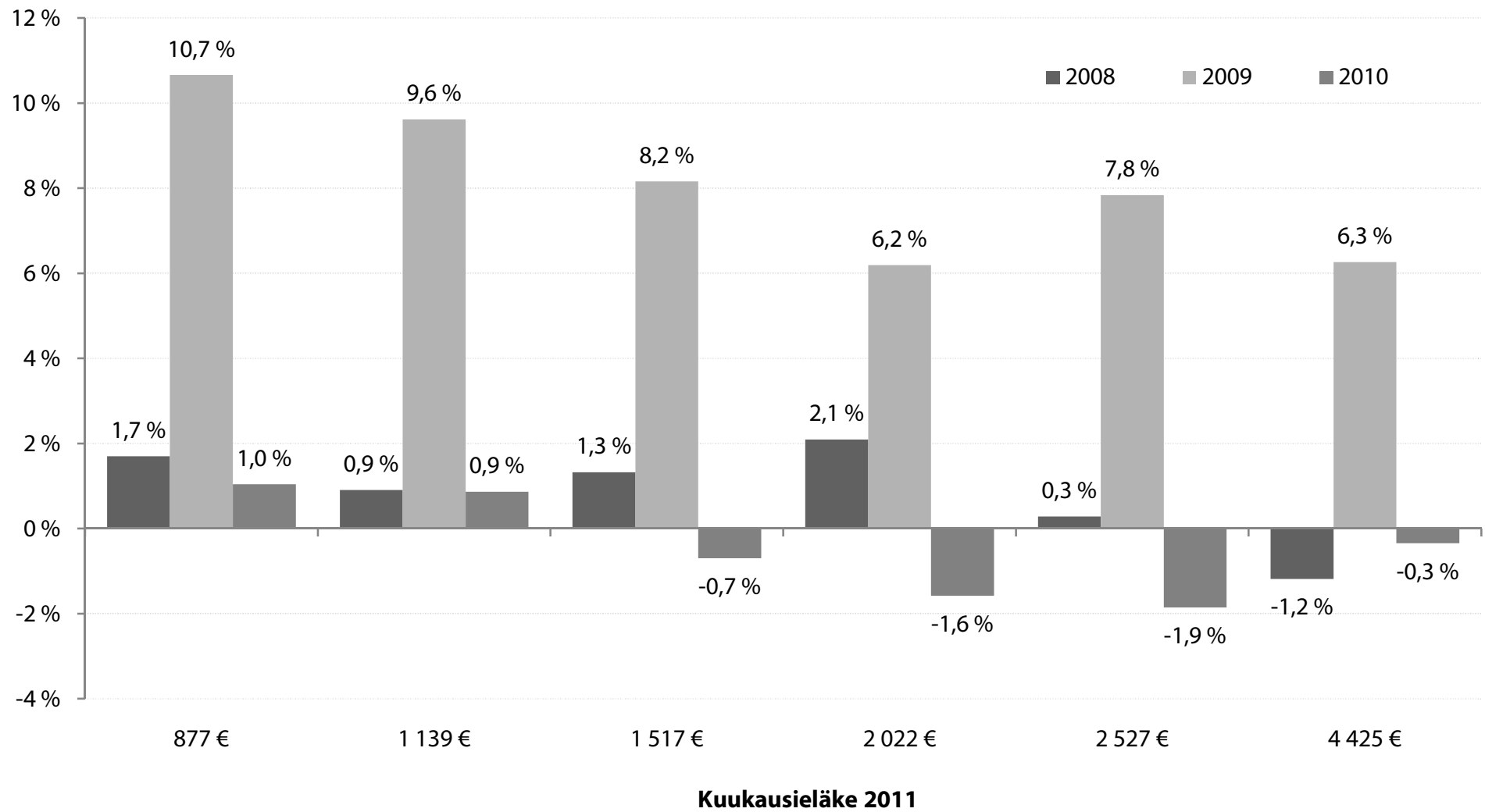
Taulukko 7. Eläkeläispuolisot, molempien kokonaiseläke 1 139 euroa kuukaudessa 2011

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettävissä oleva tulo €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2011* hinnoin
2000	20 832	21,0 %	16 457			3,4 %	1,2 %	19 851
2001	21 840	18,9 %	17 712	1 256	7,6 %	2,5 %	5,0 %	20 838
2002	22 595	18,0 %	18 528	816	4,6 %	1,6 %	3,0 %	21 463
2003	22 975	18,0 %	18 840	311	1,7 %	0,9 %	0,8 %	21 629
2004	23 259	18,1 %	19 049	209	1,1 %	0,2 %	0,9 %	21 828
2005	23 606	18,2 %	19 309	260	1,4 %	0,9 %	0,5 %	21 932
2006	24 054	18,2 %	19 676	367	1,9 %	1,8 %	0,1 %	21 963
2007	24 657	18,1 %	20 194	518	2,6 %	2,5 %	0,2 %	21 999
2008	25 682	17,4 %	21 213	1 019	5,0 %	4,1 %	0,9 %	22 201
2009	26 945	13,7 %	23 253	2 040	9,6 %	0,0 %	9,6 %	24 336
2010	27 007	12,1 %	23 740	486	2,1 %	1,2 %	0,9 %	24 547
2011*	27 344	12,1 %	24 035	295	1,2 %	3,4 %	-2,1 %	24 035

Taulukko 8. Perheetön eläkeläinen, kansaneläke 586,46 euroa vuonna 2011 täydennettynä takuueläkkeellä 1.3.2011 alkaen, jolloin kokonaiseläke 687,70 euroa kuukaudessa.

	Kokonais- eläke €/v	Vero- pros. %	Käytettävissä oleva tulo €/v	Muutos ed. vuodesta €/v	Nimellinen muutos %	Inflaatio %	Reaalinen muutos %	Ostovoima vuoden 2011* hinnoin
2000	5 358		5 358			3,4 %		6 463
2001	5 654		5 654	296	5,5 %	2,5 %	2,9 %	6 652
2002	5 851		5 851	197	3,5 %	1,6 %	1,9 %	6 778
2003	5 921		5 921	70	1,2 %	0,9 %	0,3 %	6 798
2004	5 957		5 957	35	0,6 %	0,2 %	0,4 %	6 826
2005	6 049		6 049	92	1,5 %	0,9 %	0,7 %	6 870
2006	6 150		6 150	101	1,7 %	1,8 %	-0,1 %	6 865
2007	6 298		6 298	148	2,4 %	2,5 %	-0,1 %	6 861
2008	6 702		6 702	403	6,4 %	4,1 %	2,2 %	7 013
2009	7 010		7 010	308	4,6 %	0,0 %	4,6 %	7 336
2010	7 010		7 010	0	0,0 %	1,2 %	-1,2 %	7 248
2011*	8 050		8 050	1 041	14,8 %	3,4 %	11,1 %	8 050

PERHEELLISEN ELÄKKEENSAAJAN OSTOVOIMAN MUUTOS 2008-2010

VERONMAKSAJAT

Verotietoa sarjassa aikaisemmin ilmestynyt:

35. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2003.** 4.6.2003
36. **Teemu Lehtinen, Jenni Oksanen: Riittäisikö yksi veroprosentti?**
Ansiotulojen verotus Suomessa vuonna 2001 ja lineaarisesti progressiivinen verojärjestelmä. 11.8.2003
37. **Jaana Kurjenoja: Lapsiperheiden verokurimus**
Lapsiperheiden verotus, lapsilisät sekä päivähoito 11 Euroopan maassa. 29.9.2003
38. **Jenni Oksanen: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2004**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa vuonna 2004. 14.1.2004
39. **Jaana Kurjenoja: Kenelle työ kannattaa? Kannustinloukut 2004.** 1.3.2004
40. **Jenni Oksanen: Eläkkeet, verot ja ostovoima**
Esimerkkilaskelmia eläketulon verotuksesta ja nettoeläkkeen ostovoiman kehityksestä vuosina 1991-2004. 4.5.2004
41. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2004**
Suomen asema palkkaverottajana. 31.5.2004
42. **Jaana Kurjenoja: Veropoliitikka ja verotuotot**
Tilastollinen analyysi henkilöverotuksen, arvonlisäverotuksen ja yhteisöverotuksen tuotoista 1980- 2003. 20.1.2005, 2.p 7.4.2005
43. **Jenni Oksanen: Kulutusverotus Suomessa.** 5.4.2005
44. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2005**
Suomi työn verottajana. 6.6.2005
45. **Jaana Kurjenoja: Työvoimakustannuksen verokiila 2005.** 31.8.2005
46. **Jaana Kurjenoja: Veronkevennyksillä ostovoimaa**
Palkansaajan tuloverotus ja ostovoima 1991-2006. 3.1.2006
47. **Jenni Oksanen: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2006**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa vuonna 2006. 24.1.2006
48. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2006**
Miten Suomi verottaa nyt työtä? 16.8.2006
49. **Minna Punakallio: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2007**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa vuonna 2007. 13.12.2006
50. **Minna Punakallio: Verottaja ostajan kukkarolla**
Kulutusverot Suomessa ja muissa maissa. 4.10.2007
51. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2007**
Suomi palkkaverottajana. 25.10.2007
52. **Minna Punakallio: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2008**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa vuonna 2008. 30.1.2008
53. **Jaana Kurjenoja: Työn verotus ja perheet Euroopassa**
Perheiden verotus, lapsilisät ja päivähoito 11 Euroopan maassa. 11.2.2008
54. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2008**
Suomi työn verottajana. 15.9.2008
55. **Jaana Kurjenoja: Eläkkeensaajan verotus ja ostovoima 2000-luvulla** 10.2.2009
56. **Minna Punakallio: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2009**
Suomen asema työn verottajana. 16.11.2009
57. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2010**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa. 7.1.2010
58. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Eläkkeet, verot ja ostovoima**
Esimerkkilaskelmia eläketulon verotuksesta ja nettoeläkkeen ostovoimasta 2000-luvulla. 15.6.2010
59. **Minna Punakallio: Suomi ja muut maat työn verottajina**
Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2010. 9.11.2010
60. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kuntien verot 2011 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 13.12.2010
61. **Minna Punakallio: Mitä tuloverotuksessa on tapahtunut?**
Palkansaajan verot ja ostovoima 1990-luvun alun laman jälkeen. 4.7.2011

Veronmaksajain Keskusliitto + Verotieto Oy
Kalevankatu 4, 00100 HELSINKI, puhelin (09) 618 871, fax (09) 608 087
www.veronmaksajat.fi

VERONMAKSAJAT
Puolenpitoa.